

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celeletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIX.

CELOVEC, PETEK, 12. OKTOBER 1984

ŠTEV. 41 (2196)

Odločne besede ministra Moritza

v obrambo dvojezične šole in manjšinskih pravic

„Vprašanja manjšinske zaščite ne morejo biti podvržena večinskim odločitvam,“ je kot svoje načelno stališče zastopal novi minister za pouk in umetnost dr. Herbert Moritz, ko je minulo nedeljo na televiziji v pogovoru z novinarji odgovarjal na vprašanja v zvezi z nedavnim referendumom KHD za ločitev šol na južnem Koroškem. Minister Moritz je dejal, da bo referendum sicer obravnavan, „toda do poslabšanja pravic manjšine ne sme priti, kajti plebiscitarni akti, naj dosežejo še tako široko podporo, ne morejo služiti za poslabšanje manjšinskih pravic.“

Glede dvojezičnosti je minister menil, da gotovo prinaša probleme, vendar ima dvojezičnost tudi svoje prednosti in je tako velikega pomena, da je ne gre spreminjati ali zoževati. Zato si ne more predstavljati, da bi po želji večine prišlo do okrnitve manjšinskih pravic. S tem

v zvezi vidi v pogovorih z vključitvijo zveznih strank to prednost, da bi se uveljavilo celotnostno stališče.

Jasne in za avstrijske razmere naravnost pogumne besede ministra Moritza ki se je o manjšinskem vprašanju pozitivno izjavil tudi že pred prevzemom svoje sedanje funkcije — op. ured.) so razumljivo imele ustrezen odmev zlasti med koroškimi Slovenci, pa tudi med tistimi avstrijskimi silami, ki podpirajo manjšine v njihovem boju za enakopravnost.

vence v Celovcu. Predsednik socialistične mladine na Koroškem Peter Kaiser pa je v svojem stališču naglasil, da so izjave novega ministra za pouk Moritza o dvojezičnem šolstvu na Koroškem jasne in odgovarjajo socialističnim načelom. „Mnenje, da vprašanja manjšinske zaščite in s tem tudi manjšinskega šolskega zakona ne smejo biti podvržene večinskim odločitvam, mora biti neodsvojljivo načelo socialistične manjšinske politike,“ poudarja predsednik socialistične mladine. V tej zvezi se Socialistična mladina Koroške zavzema za obsežno informacijo o dvojezičnem šolstvu, da bi tako preprečili nadaljnjo demagoško gonjo konservativno nacionalnih sil.

Bil nam je vzor Ob smrti Foltija Hartmana

Globoko nas je pretresla vest, da je po težki bolezni umrl naš zaslužni kulturni delavec in borec za narodne pravice Foltij Hartman. Dolga desetletja njegovega neumornega dela predvsem na področju gojenja in širjenja naše pesmi nas obvezujejo, da ga ohranimo v častnem in hvaležnem spominu.

(Besede v spomin Foltiju Hartmanu objavljamo na 5. strani.)

Wagner svari pred Haiderjem

Od deželnozborskih volitev se izteka že drugi teden, toda med strankami se še vedno nadaljuje izmenjava medsebojnih očitkov, kar kaže, da je volilni izid močno prizadel tiste, ki odgovarjajo za politiko predvsem na deželni ravni, vsaj posredno pa tudi vodilne ljudi v zveznem merilu.

Na eni strani 17 pridobljenih glasov napram prejšnjim volitvam gotovo ne more nadoknaditi 2,3 odstotka izgube, ki jo je SPÖ utrpela pri svojem deležu na skupnem številu glasov, kakor zlasti Knafl krivde za poraz ÖVP ne more naprtiti mladini (saj je celo generalni sekretar ÖVP Graff vodilne strukture koroške ljudske stranke imenoval „leno družino“) — torej bo pri iskanju vzrokov za neuspehe že treba biti tudi samokritičen. Na drugi strani pa je bil volilni uspeh za svobodnjaške kroge prej škodljiv kot koristen, kajti Haider spravlja stranko s svojo naraslo ošabnostjo v velike težave in mu je moral Steger zelo jasno povedati, da se o

politiki stranke odloča na zvezni ravni.

Nedvoumno opozorilo v to smer pomenijo tudi izjave deželnega glavarja Wagnerja, ki jih je dal za dušajski dnevnik Die Presse. Če bo v bodoče o politiki FPÖ odločal Haider, je menil Wagner, se lahko zgodi, da bo SPÖ obrnila hrbet sedanji koalicijski SPÖ-FPÖ ter si v vladi poiškal drugega partnerja, ali pa bo sploh šla v opozicijo. Wagnerjeve izjave je treba vrednotiti kot stališče enega izmed podpredsednikov stranke, tako da se mnenje strankinega zveznega vodstva gotovo ne bo bistveno razlikovalo od njegovega. To pa brez dvoma pomeni, da se bo morala svobodnjaška stranka odločiti in svojo odločitev dovolj razumljivo sporočiti Haiderju in njemu podobnim.

Ta odločitev bo morala vsebovati tudi stališče glede manjšinskega vprašanja, kajti ena glavnih zahtev, s katerimi skuša Haider sedaj izsiljevati osrednje vodstvo FPÖ, se nanaša na

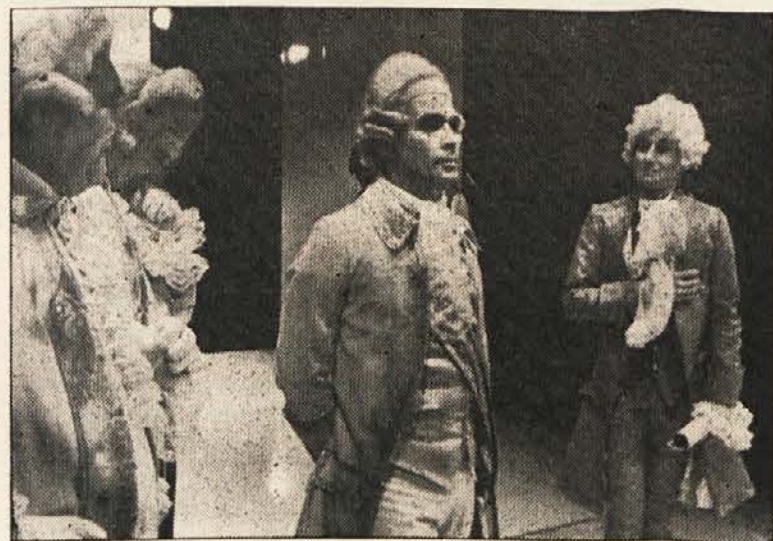
spremembe v manjšinskem šolstvu na južnem Koroškem. Za koroško ÖVP Knaflav krog obžaluje, da pri referendumu KHD ni enako kot Haider zajahal nacionalističnega konja, ter za bodoče reševanje manjšinskošolskega vprašanja ponuja predloge, ki se le malenkostno razlikujejo od tozadavnih zahtev Heimatdiensta in svobodnjaške stranke. O potrebi sprememb in kompromisov pa govori tudi Wagner, vendar je v nasprotju z Mockom, ki je že urgiral trostrankarske pogovore, deželni glavar mnenja, da je take pogovore treba temeljito pripraviti.

Medtem ko v strankarskih vrhovih soglašajo glede tega, da so „potrebne“ spremembe (po dosedanjih izkušnjah torej poslabšanje!), pa si je koroška mladina ne glede na strankarsko pripadnost edina v stališču, da reševanje ne sme biti v škodo Slovencev — to so mladinske organizacije izpovedale v skupni resoluciji, ki jo objavljamo na 8. strani.

PREBERITE

na strani

- 2 Cigani in avstrijska politika
- 3 Sodelovanje med avstrijsko in slovensko televizijo
- 4 Oktober dan — uspešna alternativa
- 5 Ob smrti Foltija Hartmana
- 8 Koroška mladina proti ločevanju šolarjev

z dramo angleškega avtorja
Petra Shafferja

Amadeus

v nedeljo 14. oktobra 1984 ob 14.30 uri v Mestnem gledališču

Vstopnice v predprodaji v pisarni Slovenske prosvetne zveze, pri krajevnih društvih in posojilnicah, v knjigarni „Naša knjiga“ in eno uro pred začetkom predstave pri blagajni v gledališču.

LJUBITELJE ODRSKE UMETNOSTI VABI SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Proti poslabšanju manjšinskega šolstva

Neodvisni komite za obrambo dvojezičnega šole na Koroškem, v katerem so pripadniki obeh narodnostnih skupin, je izrazil zaskrbljenost, ker je pri nedavnih deželno-zborskih volitvah zabeležila uspehe prav tista stranka, ki je najbolj podpirala KHD-jevski referendum za ločitev slovensko in nemško govorečih šolarjev.

Informativen posvet o dvojezičnem šolstvu

V želji, da bi širšo avstrijsko javnost in zlasti strokovne kroge seznanil s trenutno problematiko dvojezičnega šolstva na Koroškem, prireja Komite za obrambo dvojezične šole jutri in v nedeljo informativen posvet.

Posvet se bo začel jutri ob 15. uri na celovški univerzi (dvorana Z-109), kjer bo najprej dr. Avgustin Malle s Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu govoril o zgodovinskem razvoju in trenutnem položaju dvojezičnega šolstva na južnem Koroškem. Ob 17. uri bo sledilo predavanje univ. prof. dr. Petra Gsettnerja s celovške univerze o psihosocialnih in vzgojno-znanstvenih vidikih skupnega dvojezičnega pouka. V nedeljo ob 10. uri dopoldne pa se bodo udeleženci posveta v hotelu Obir v Zeleni Kapli pogovarjali z učitelji dvojezičnih šol.

Udeleženci, ki jih pričakujejo iz cele Avstrije, bodo jutri zvečer obiskali kakšno krajevno kulturno prireditev, v nedeljo popoldne pa si bodo lahko ogledali spominski dom pri Peršmanu v Podpeci.

V posebni izjavi za tisk komite poudarja, da je prav zato treba zdaj zaustaviti „ravno pot“ k poslabšanju manjšinskega šolstva. Pri tem opozarja, da koroški Heimatdienst in FPÖ s svojo dejavnostjo torpedirata v zadnjih letih izboljšano sporazumevanje med obema narodnostnima skupinama, ko se zavzemata za ločevanje dvojezičnih otrok od enojezičnih, ko hočeta doseči zožitev veljavnosti manjšinskošolske zakonodaje ter pouk drugega deželnega jezika na mnogih šolah omejiti le še na čas po rednem šolskem pouku.

„Postopno uvajanje apartheida bi zaostriło narodnostni boj in bi koristilo le protidemokracijskim silam,“ je rečeno v izjavi komiteja, ki hkrati obsoja tudi zadržanje

strank, češ, da s poudarjanjem manjšinskega vprašanja prikrivajo svoje notranje težave in s tem odvrčajo zanimanje od drugih socialnih in političnih problemov. Zato bo komite napravil vse, kar je v njegovih močeh, da bo javnost obveščena o nameravanem poslabšanju manjšinskega šolstva. V tej zvezi posebej opozarja na dejstvo, da so bili vsi takoiimenovani kompromisi doslej sklenjeni in izvedeni v škodo slovenske narodnostne skupine. Odgovorne politike komite poziva, da morajo k posvetovanjem nemudoma pritegniti predstavnike slovenske narodnostne skupine, pri tem pa naj bi diskusija o dvojezični šoli potekala izključno na pedagoški osnovi ter bi morala služiti njenemu nadaljnjemu razvoju.

Izrazi podpore boju koroških Slovencev

Na nedavni seji predsedstva zvezne konference SZDL Jugoslavije v Beogradu so med drugim obravnavali tudi položaj Slovencev v sosednjih državah. Z zaskrbljenostjo so ugotovili, da se povečuje pritisk na Slovence v Avstriji in Italiji, kar se kaže v poskusih koroških nacionalističnih sil, da bi odpravili sedanjo organizacijo dvojezičnega šolstva, in v zavlačevanju italijanske strani, da bi sprejela zakon o splošni zaščiti Slovencev v Italiji.

Predsedstvo zvezne konference

SZDL Jugoslavije je v tej zvezi izrazilo prepričanje, da demokratične sile v Avstriji ne bodo dovolile, da bi se uveljavile težnje nemško-nacionalističnih sil — da bi odpravili oziroma vnovič poslabšali sistem dvojezičnega šolstva v južni Koroški, kar je za obstoj slovenske narodnostne manjšine življenjskega pomena.

„Mnenja smo, da sožitja med narodi ni možno graditi na podlagi nepriznavanja pravic drugemu narodu. Zato nas zaskrbljuje ponovna akcija Heimatdiensta, ki s svojim delovanjem poskuša še bolj kot doslej narediti razdor med obema narodoma na Koroškem.“

Tako je rečeno v pismu, ki so ga poslali Zvezi slovenske mladine v Celovcu člani kluba OZN na osnovni šoli v Stogovcih v Slovenskih goricah. Ostro obsojajo dejanja nacističnih sil, ki uporabljajo nasilje nad mladino s tem, da ji jemljejo osnovno pravico do izobraževanja in govorjenja v materinem jeziku. „Prav dobro vemo za namere teh sil, zato ne samo v smislu državne pogodbe, ampak tudi v duhu človečanskih pravic ostro protestiramo proti odvzemanju pravic slovenski manjšini. Pričakujemo, da bo napredna avstrijska javnost opravila z nacionalistično usmerjenimi krogi in s podporo vseh demokratičnih sil zagotovila osnovne pravice življenja in razvoja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.“

Tudi mladina Kočevja zagotavlja, da živo spremlja boj koroških Slovencev za narodnostne pravice. V svojem pismu izraža mnenje, da zahteve Heimatdiensta po ločevanju šol nikakor niso v skladu z državno pogodbo iz leta 1955 in je v tem smislu tudi posredovala svoj protest pristojnim avstrijskim oblastem.

Ulrichsberg: Nič novega v svetu včerajšnjikov

Tudi letos so klicali, in odzvali so se vsi po vrsti: Wagner, Knaff, Haider, Kapellari, Ferrari-Brunnenfeld, koroški vojaški poveljnik Liebminger, celovški mestni odborniki — skratka vsi, ki (mislijo, da) kaj veljajo. Uradni zastopniki Koroške so torej spet poskrbeli za častljivo ozadje — tudi zloraba vojaških vozil in helikopterja je prispevala svoje —, tako da so se prireditelji lahko oddahnili: saj niso ostali sami zase ...

Letošnje zborovanje bivših brambovcev ter pripadnikov nemških vojaških enot (med drugim tudi esesa) iz druge svetovne vojne na Šenturški gori je bilo petindvajseto po vrsti. V prejšnjih letih je bilo za tovrstna zborovanja značilno, da so se v veliki meri pojavili stari in novi fašisti vseh barv; da so imele prireditve revanšistični naglas; da so mnogi udeleženci hodili tja kazat svoja nacistična in esesovska odlikovanja; in da nikoli ni manjkalo protislovenskih gesel.

Demokratični tisk v Avstriji in izven nje je dosti poročal o teh zadevah. Prireditelji so postali bolj previdni. Zborovanja naj bi sedaj služila spravi in mirnemu sožitju med narodi, rjavkasta množica, ki se vsako leto zbira na vrhu svoje „koroške svete gore“, pa naj bi bila „edino resnično mirovno gibanje“. Prizadevajo si za skupno, zedinjeno Evropo — tako kakor nekdaj že, ko jim je to vcepil v glave neki „Führer“.

Na tiskovni konferenci — in tudi v svojem slavnostnem govoru — se je prireditelj zborovanj, predsednik Ulrichsberggemeinschaft dr. Karl Theodor Mayer (med drugim tudi občinski odbornik ÖVP in odvetnik heimatdiensta) distanciral od vseh očitkov revanšizma in poveličevanja nacizma. Prireditelji da ne morejo kaj za to, če kdo pride na prireditev s kljukastim križem. Potem pa je razodel, da bo letos vsaka taka provokacija nemogoča. Celovška tajna policija da namreč že dolgo ni več samo „gost“ na vsakoletnih zborovanjih, temveč aktiven pomočnik, ki skrbi za to, da prireditve lahko poteka tako, kot si to želijo prireditelji. „Komiteju za pospeševanje kulturne izmenjave“ je bilo „odsvetovano“ deliti letake, v katerih ob priliki 10. oktobra poziva na nemškogovoreče Korošce k mirnemu sožitju in spravljivosti s Slovenci. Govornica komiteja Renate Resinger je bila štiri dni prej poklicana na zagovor pred tajno policijo ... (glej tudi komentar — op. ur.).

Vendar se na vsebinski usmerjenosti te prireditve ni kaj spremenilo. Ljudje, ki prihajajo, so še vedno isti. Pa tudi izpovedi so iste, le

nekoliko omiljene. Na novih zvonojih je med drugim zapisana tudi parola „Kameraden wir rufen euch“. Gert Valon, Mayerjev namestnik, jo utemeljuje: „Ker nečemo pozabiti, da so se borili in umrli zato, da se nam danes boljše godi ...“ — Kaj res? Za koga pa so umrli (pre)številni talci, antifašisti, partizani, ujetniki taborišč, žrtve nacističnega terorja — čemu je moralo umreti šest milijonov Židov? Kdaj se jih bodo spominjali na „Ulrichsbergu“. Kdo iz tega kroga se jih sploh hoče spominjati — saj bi dober del teh kameradov moral dobiti slabo vest. Ali pa tudi ne?

Kaj je mislil Mayer, ko je zaklical udeležencem, da je Evropa samovoljno razdeljen kontinent? Bi imel raje drugače razdeljeno Evropo, z nedeljeno Nemčijo na primer, morda celo z razsežnostjo kot ob višku „rajha“? Ali je to tisti klic po miru, ki zveni od „Ulrichsberga“? Revanšizem? Ne, kje pa! Matanovi bojevnik!

O demokratičnih akcijah in provokacijah

Na Koroškem imamo kraje, ki so sveti. „Šenturška gora (Ulrichsberg) na primer: tam so imeli svojčas že stari Rimljani svoj poganski tempelj, danes pa romajo tja gor bivši Wotanovi bojevnik!

Da vse to ni samo pravljica, so morali spoznati tudi člani „Komiteja za pospeševanje kulturne izmenjave med nemškogovorečimi in slovenskogovorečimi Korošci“. Letak z mirno ljubno vsebino — pozival je k boljše sporazumevanju med obema narodoma na Koroškem — naj ne bi oskrnil svetega kraja nad Gosposvet-skim poljem. Takih provokacij pa organizator zborovanja Mayer res ne more dopuščati. In mu tudi ni treba: saj ima pri celovški štupo prijatelja Winklerja — ta že ve, kaj je treba v takem primeru ukreniti. Možnosti je dovolj — nepoučenim „demokrati-stom“ (po logiki: demokrat = ekstremist) se da očetovsko odsvetovati, z ustrahovanjem prepričati ali pa enostavno prepovedati vse to, kar v ostali Avstriji velja za demokratično pravico ali človekovo svobodo. Komiteju so dejansko zagrozili, da bodo težave, če bo kdo delil letake. To se je zgodilo še dan pred tiskom letakov.(!)

Nedvomno zaskrbljujoče zadeve, ki se tu godijo. Pozornosti ne bomo smeli dajati le dogodkom, kakor so zborovanja večno včerajšnjih. Koroški „sveti kraji“ so le tisto, kar je od zunaj vidno — vrh ledene gore tako rekoč. Ostalo, vplivnost svečnikov in varovalcev koroških (velenemških) tabernakov, njihove povezave in intervencije — to je prav gotovo nekaj, kar je še mnogo bolj zanimivo ...

I. Š.

Nezadovoljiva bilanca Slovencev ob 30-letnici Londonskega sporazuma

Le nekaj mesecev pred nami koroškimi Slovenci, ki bomo meseca maja prihodnje leto delali bilanco ob 30-letnici podpisa državne pogodbe in posebej njenega 7. člena, se tudi Slovenci v Italiji spominjajo podpisa mednarodnega dokumenta, ki naj bi jim zagotovil pogoje za enakopravno življenje in vsestranski razvoj. Pred tridesetimi leti — 5. oktobra 1954 — je bil namreč podpisan takoiimenovani londonski sporazum o soglasju, s katerim je bilo sporazumno urejeno dotlej sporno vprašanje tržaškega ozemlja. In temu sporazumu je bil priložen še Posebni statut, ki je določal, kakšne pravice morata zagotoviti Italija slovenski in Jugoslavija italijanski narodnostni skupnosti v svojih mejah.

Bilanca, ki so jo napravili Slovenci v Italiji ob tridesetletnici tega mednarodnega dokumenta, ni dosti kaj razveseljiva. Saj se morajo še danes sproti boriti za najosnovnejše pravice, ker italijanska država še vedno ni našla časa in dobre volje, da bi z izglasovanjem zakona o globalni zaščiti ustvarila pogoje za dejansko uresničevanje enakopravnosti Slovencev in njihovega jezika na vseh področjih družbenega življenja.

V tem smislu tudi predsednik njihove osrednje organizacije SKGZ Boris Race v Primorskem dnevniku pod naslovom „Žal, ne dobra ocena“ vse trditve in izgovore, da trenutno ni primeren čas za reševanje manjšinskih vprašanj, zavrača z ugotovitvijo: Zakaj ni bil naš zaščitni zakon sprejet v boljšem vzdušju? Časa, da bi to storili, je bilo obilo ...

CIGANI IN AVSTRIJSKA POLITIKA

Zadnjo soboto je zvezni predsednik Kirchscläger v Lackenbachu na Gradiščanskem svečano odkril spomenik za nekaj tisoč Ciganov, ki so postali žrtev nacističnega nasilja med zadnjo vojno. V Lackenbachu je bilo namreč koncentracijsko taborišče, kjer so bili internirani avstrijski Cigani; mnogi izmed njih so že tam umrli, večino pa so iz Lackenbacha premestili v zloglasna taborišča smrti Auschwitz in Buchenwald.

Spominska svečanost je bila na prvi pogled zelo dostojna. Navzoči so bili najvišji predstavniki republike in dežele ter katoliške in protestantske cerkve, avstrijska vojska pa je postavila ob spomeniku častno stražo. V lepih nedeljskih govorih so politični zastopniki obsodili nacistično strahovlado ter poudarili pomen demokracije, v kateri men-da ni več razlik med državljani in v kateri uživajo vsi enake pravice, kar baje velja tudi za Cigane.

Ko se je svečanost končala, so jo visoki politiki in cerkveni dostojanstveniki pobrisali, zastopnik deželne vlade Engelbrecht pa je povabil na tiskovni razgovor, na katerem so končno lahko spregovorili tudi predstavniki Ciganov. In ti so govorili precej drugače kot prej uradni govorniki. Tako je podpredsednik evropskega združenja Sintov in Romov (kakor se Cigani sami imenujejo) sicer izrazil svoje zadoščenje, da se je uradna Avstrija končno spomnila tudi tragične usode svojih državljancev ciganskega porekla med drugo svetovno vojno, hkrati pa je zelo odločno poudaril, da se diskriminacija Ciganov nadaljuje tudi v drugi republiki.

Ne samo, da tisti Cigani, ki so preživeli taborišča grozot Lackenbach, Auschwitz in Buchenwald, do danes niso prejeli niti šilinga odškodnine in jim slej ko prej odrekajo status političnih pripornikov, medtem ko znani krivci te rasistične politike na Gradiščanskem uživajo lepe državne pokojnine, se nadaljuje tudi vsakodnevna diskriminacija Ciganov v Avstriji — je bilo slišati na pogovoru z novinarji. Večina ciganskih otrok mora obiskovati posebno šolo (Sonderschule) samo zaradi tega, ker ne obvladajo zadosti nemščine, ker se pač doma poslužujejo ciganskega jezika, ki pa v Avstriji uradno ni priznan. To seveda pospešuje asimilacijo in tudi povzroča, da stojijo Cigani večinoma na najnižji stopnji ekonomske lestvice — kot pomožni delavci ipd. Cigani v določenih občinah Gradiščanske ne morejo kupiti zemljišč v središčih in so prisiljeni živeti na robu vasi ali sploh izven naselij. Avstrijska šola tudi ničesar ne pravi za odstranjevanje številnih predsodkov, ki jih slej ko prej goji večina prebivalstva proti Ciganom, češ, da kradejo, da lažejo, da so umazani itd. (Taka miselnost se odraža na žalost tudi v znani slovenski otroški pesmi „Bežimo, tecimo, cigani gredo ...“). Obenem je podpredsednik Roman Rose izrazil tudi začudenje, da navzoči zastopniki Ciganov na svečanosti niso prišli do besede, da niti niso bili uvrščeni v častne goste, čeprav naj bi spomenik veljal tistim, ki so v taboriščih zgubili svojce.

Besede Romanija Rosa seveda niso bile všeč zastopniku gradiščanske deželne vlade dr. Engel-

brechtu. Sprva je hotel vse, kar je Rose govoril, enostavno postaviti na laž z nam dobro znanimi argumenti, češ, da avstrijska ustava zagotavlja vsem enake pravice in kar je še takih fraz. Potem je menil, naj Cigani ne govorijo toliko o preteklosti, ki je že za nami in za katero seveda nihče ni kriv. Baval se je tudi s ciganskim jezikom, ki po njegovem mnenju sploh ne obstaja in so Cigani pač sami krivi, če ne znajo nemško in morajo zaradi lastne neumnosti obiskovati posebne šole.

Ko je Romani Rose hotel odgovoriti na take očitke, mu je dr. Engelbrecht odvzel besedo — tako si svoje tiskovne konference očitno ni predstavljaj. Predstavniki Ciganov so nato ogorčeni zapustili dvorano in z njimi vsi zastopniki demokratičnega tiska, ki so s tem javno manifestirali svojo solidarnost s Cigani.

Tako se je znova pokazala dvoličnost avstrijske politike do manjšin. Mrtvi Cigani so jim vredni spomenika, da se pred svetovno javnostjo lahko postavijo s svojo širokogrudnostjo, češ, celo Cigane častimo. Če pa živi Cigani opozorijo na svoj položaj, je avstrijske širokogrudnosti hitro konec — igra, ki jo koroški Slovenci že dobro poznamo! Vse pa kaže, da se tudi avstrijski Cigani začenjajo zavedati svoje identitete, svoje narodnosti in da bodo v bodoče tudi oni bolj odločno terjali svoje pravice. V tem prizadevanju zaslužijo našo odločno podporo.

Ravno zaradi tega pa je žalostno, da v soboto noben zastopnik koroških Slovencev ni našel poti v Lackenbach na Gradiščanskem.

fra-ter.

yer je mnenja, da gre za mirovno zborovanje, ki je očitno lepše in bolj pripravno za varovanje miru, kakor pa vse „glasne in nemirne mirovne demonstracije ...“ Avstrijska zvezna vojska je počastila vse skupaj še z nekaj mirovnimi rafali (saluti).

Resnica je kljub lepi maškeradi z deželnim glavarjem in škofom vred prišla na dan: Šenturško goro je obdajala tema, obzorje so zastirali sivi odtleni pošastne megle in dež je posilil „sveto goro karantansko“, tako, da je prišla na dan vsa rjava brozga, ki jo svet le premore — vse je čofotalo v neizmer-nem blatu ...

Tako je svoje vtise strnil nekdo, ki si je stvari ogledal na licu mesta.

OB PREDSTAVITVI FILMA KUGY

Plodno sodelovanje avstrijske
s slovensko televizijo

TV nadaljevanje o planincu Juliusu Kugyju je sad koprodukcije avstrijske in slovenske televizije. Tako bodo gledalci v Avstriji in Sloveniji te dni imeli priložnost gledati TV film o znanem planincu in pisatelju Kugyju, ki je raziskoval Julijske Alpe, in v tem predelu iskal rožo scabiosa trenta, ki pa je obstajala le na risbi francoskega botanika Hacqueta.

Toda to ni glavna izpoved filma Kugy, tako so zbranim novinarjem povedali predstavniki avstrijske in slovenske televizije, ko so jih prejšnji teden vabili v Cankarjev dom v Ljubljani, da jim predstavijo vse tri dele nadaljevanke. To je potrdilo tudi gledanje filma, saj se je Kugy ob svojih podvigih na vrhove Julijskih Alp srečaval z ljudmi treh narodnosti, ki prebivajo na presečišču meja treh dežel — Avstrije, Italije in Jugoslavije. Burni čas zgodovine, ki ga je Kugy preživel, je bil odločilen za snemanje nadaljevanke o njegovem življenju. Kajti Kugy se je soočal s šovinizmom, dvema svetovnjima vojnima in gospodarskimi krizami, ki so pretresale tedanji čas, ki je privedel do propada Avstro-ogrske monarhije, nastopa fašizma in njegovim sovražnim odnosom do slovenskega naroda. Čeprav sta se scenarista Hellmut Andics in Željko Kozinc v glavnem držala Kugyjevih biografskih podatkov, zbranih v njegovih knjigah, film ne smatrata kot dokumentacijo o življenju tega planinca. Glavna izpoved filma o Kugyju je njegova navezanost na Trento in njene ljudi ter prijateljstvo s Slovenci, ki so ga spremljali ob njegovih pohodih v Julijce. Rože scabiosa trenta, ki jo je iskal, ni našel, zato pa je našel prijateljstvo, ki ga je vse do njegove smrti privabljal iz rodnega Trsta med ljudi v Trento, ki so poznali lepote in nevarnosti svojih hribov. Zato Kugy ni razumel, zakaj Slovenci tako sovra-

žijo in preganjajo, ni se sprijaznil z izgredi šovinizma, ampak je hotel, da bi med narodi, ki se srečujejo v tem gorskem svetu zavladalo prijateljstvo in mirno sožitje. Tako

je film Kugy, katerega lik je mojstrsko upodobil Manfred Lukas Luderer, dobil tudi izpoved današnjega časa, ko se mali narodi, posebno pa narodne skupnosti, še vedno bo-

rijo za enakopravnost in mirno sožitje z večinskim narodom.

Upajmo, da bo film Kugy med gledalci zbudil potrebo po tem kar izpoveduje, po dobrem sosedstvu in mirnem sožitju med narodi, in da bo doprinesel k spoznanju, da so narodne manjšine bogastvo Evrope.

TV film Kugy je tudi, kar zadeva produkcijo, prvi te vrste, saj doslej do take realizacije med avstrijsko in slovensko televizijo še ni prišlo. Zato sta urednika Gero Schischkovitsch (ORF) in Ivo Svetina (RTV) priznala, da je bila uresničitev filma Kugy povezana s številnimi težavami, da pa so ob koncu bili vsi srečni, ker jim je uspelo izdelati film s kvaliteto evropske ravni. To pa je seveda navrglo tudi vprašanje, ali bo v bodoče še prišlo do sodelovanja med obema televizijskima hišama? Z obeh strani je bilo povedano, da bo do sodelovanja gotovo še prišlo, saj prav film Kugy spodbuja k temu. Obe TV hiši pa se namreč zavedata, da s takim sodelovanjem, iskati skupno v različnem, pomeni graditi most med narodi.

Delo praznuje 25-letnico izhajanja

Osrednji slovenski dnevnik Delo letos praznuje 25-letnico izhajanja. Četrtoletni jubilej so obeležili na slavnostni seji Skupščine in delavskega sveta ČGP DELO preteklo soboto v veliki dvorani stolpnice ČGP v Ljubljani. Seje so se udeležili številni predstavniki družbeno političnih organizacij SRS, drugih dnevnikov v Sloveniji in bratskih republik ter slovenskih političnih organizacij v zamejstvu ter njihovih časopisov — tudi Slovenskega vestnika.

Slavnostni govornik je bil predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc, ki je orisal pomembne mej-

nike v četrtoletni informativni, grafično-tehnoški, založniški in poslovni poti ČGP Delo. Šetinc je v svojem govoru naglasil velike zasluge nekdanjih glavnih in odgovornih urednikov Dela in sedanjih oblikovalcev največjega slovenskega in drugega največjega dnevnika v Jugoslaviji, ki so oz. prispevajo k razvoju slovenskega časnikarstva.

Delo je v minulih 25 letih izšlo v 8500 številkah v nakladi 750 milijonov izvodov, kar dokumentira trajno rast tega glasila in podjetja Delo, ki danes združuje skupno nad 2000 sodelavcev. To pa ČGP Delo uvršča tudi med vodilne delavske organizacije na grafičnem, založniškem in informativnem področju SRS, saj to podjetje poleg dnevnika izdaja še vrsto revij kot so Teles, Jana, Gospodarstvo, revija Avto in štirinajstdnevnik Naši razgledi, ki je na samem vrhu tovrstnih glasil v Evropi.

Praznovanje 25-letnice Dela pa so povezali še s 50-letnico Ljudske pravice revolucionarnega predhodnika Dela, ki so jo v nedeljo proslavili v Veliki Polani pri Lendavi. Prvi urednik Ljudske pravice, ki se je leta 1959 združila z Delom, je bil znani slovenski revolucionar in pisatelj Miško Kranjec, med sodelavci in dopisniki pa Ivan Kreft, dr. Joža Vilfan in Rudi Čačinovič.

Na slavnostni seji v Ljubljani so prvič podelili plakete Dela najbolj zaslužnim nekdanjim članom kolektiva.

Informacija o šolstvu

V rubriki Mi in kultura bralce seznanjamo o posvetovanju slavistov, ki so letošnjo prireditev posvetili 80-letnici pesnika Srečka Kosovele in štiristoletnici izida Dalmatinove Biblije in Bohoričeve slovenske slovnice. Naknadno smo bili informirani, da je na srečanju sodeloval tudi sodelavec Slovenskega znanstvenega inštituta Teodor Domej. Na željo organizatorjev je tov. Domej zbranim slavistom spregovoril kot gost iz zamejske Koroške.

Domej je ob tej priložnosti slovenske slaviste seznanil o trenutni narodno-politični situaciji na Koroškem. Njegova izvajanja so se osredotočila na dogodke v zvezi s šolstvom na Koroškem, kjer je koroški Heimatdienst skupno s svobodnjaško stranko izvedel referendum o delitvi dvojezičnega šolstva na južnem Koroškem, kar bi pomenilo zožitev področja dvojezičnih šol na Koroškem, s tem pa tudi hud udarec proti razvoju slovenske narodne skupnosti, je menil Domej, ki je zbor končno še informiral o tozadevnem odklonilnem stališču koroških Slovencev.

V nedeljo na gledališko predstavo

Koroški Slovenci imamo le redko kdaj ugondo priložnost, da si ogledamo kvalitetno in profesionalno izvedeno gledališko predstavo. Imamo samo enkrat ali dvakrat na leto možnost, da si ogledamo gledališko predstavo z vrhunsko kvaliteto.

Na žalost kulturna izmenjava med Avstrijo in Jugoslavijo še ni našla poti do gledališča, čeprav se o tem zadnja leta precej govori. Tako edino le nam — slovenskim organizacijam — preostane, da povabimo poklicna gledališča iz Slovenije na gostovanje na Koroško. To je pa za nas hkrati tudi težko finančno breme, saj že sam najem prostorov v mestnem gledališču stane več desetstotico šilingov. To pa še ni vse: celotna realizacija gledališkega gostovanja terja od

gledališče gostovalo, je odrezalo izredno uspešno, med drugim tudi pri naših rojakih na Tržaškem. „AMADEUS“ pa trenutno slovi tudi na gledaliških odrih po vsem svetu, igrajo ga v Nemčiji, Angliji, Ameriki... igrajo ga na Dunaju, v Gradcu, mestno gledališče v Celovcu pa ga v nemški izvedbi pripravlja za mesec november. Postal je svetovna uspešnica.

V njem gre za zgodovinsko obarvano igranje angleškega avtorja o jalošem dvornem skladatelju Salieriju in čudežno nadarjenem Mozartu, o tem, kako slednjega onemogoča od oblasti protežiran in njim vdan povprečnež. Amadeus je metafora za širše družbene konflikte, reflektira na spopad med posameznikom in družbo, med umetnikom-

organizatorja finančno breme, ki se že bliža šeststotičnim vsotam. Izdajati toliko denarja za eno gledališko predstavo, pa je nekoliko tvegano. Toda zaenkrat nimamo druge možnosti. To je ena stran problema.

Drugo pa je, da se nam s poklicnim gledališčem iz Celja tokrat ponuja izredna priložnost, da si ogledamo eno najboljših predstav, ki jo je v zadnjih letih slovenska kultura postavila na oder. Povsod, kjer je celjsko

genijem in družbeno institucijo. Sporočilnost drame se lahko prenese tudi v današnji čas, gre pa duhovno izsiljevanje in zatiranje svobode. To je komično srhljiva odrska pripoved.

Priporočamo vam, da si v nedeljo popoldne vzamete toliko časa in izkoristite enkratno priložnost za ogled odlične odrske predstave „AMADEUS“. Igra vsebuje tudi mnogo glasbenih elementov, tako da je že po oblikovni plati zelo pestra in nikogar ne bo dolgočasila.

Nagrada

Letošnjo nagrado za mir, ki jo podeljujejo nemški knjigotržci ob frankfurtskem knjižnem sejmu, so preteklo nedeljo izročili mehiškemu pesniku Octaviu Paz. Nagrado je podelil zvezni predsednik Richard von Weizsäcker, ki je ob tej priložnosti dejal, da je pesnik Paz pisatelj izredno političnega učinka, saj je s svojimi deli postal vodilni glas latinsko-ameriške kulture.

Pesnik Paz je v svojem zahalnem govoru povedal, da je pisal, ker literaturo smatra kot dialog s svetom, z bralcem in s samim seboj. Poudaril je tudi, da se priznava k ideji socializma. Poveljeval je demokracijo, katera edina omogoča obliko države, da ohrani mir. Vendar je Paz kritiziral velike demokratične nacije zahoda, in menil, da so prenehale veljati kot zgled in inspirativni izvir velikih manjšin zlasti drugih narodnosti. ZDA je Paz očital, da so utrdele režime nasilnih držav in odločilno doprinesle k korupciji političnega žitljenja centralne Amerike.

Octavio Paz je drugi latinsko-ameriški pesnik, ki je v tem desetletju bil odlikovan z nagrado zahodnonemških knjigotržcev. Nagrada za mir znaša preračunano 175.000 šilingov in je tako za odlikovanca kot za latinsko-ameriško književnost veliko priznanje.

Drava v Frankfurtu

V času od 3. do 8. oktobra 1984 je v Frankfurtu bil mednarodni knjižni sejem, ki je največji te vrste na svetu. V tem času se v mestu ob Mainu zberejo predstavniki vodilnih založb na svetu, ki javnosti predstavijo svoje najnovejše, pa tudi starejše knjižne izdaje. Tako se je na razstavišču — pravem knjižnem babilonu — letos predstavilo 4000 založb iz 90 držav, ki so razstavile skupno 350.000 knjig, od tega 92.000 novih izdaj.

Med razstavljalci je bila tudi založba Drava iz Celovca, ki se je v Frankfurtu predstavila skupno z Založništvom tržaškega tiska in delovno organizacijo Papirografika iz Ljubljane. O sodelovanju naše založbe v Frankfurtu in njenih založniških načrtih bomo podrobneje poročali v eni izmed naslednjih števil našega lista.

Kulturne novice

V ponedeljek so v Cankarjevem domu in v likovnem razstavišču Richarda Jakopiča v Ljubljani odprli 10. BIENALE INDUSTRIJSKEGA OBLIKOVANJA. To je mednarodna razstava dobro oblikovanih izdelkov, celostnih grafičnih podob in oblikovalskih zasnov. Na razstavi je poleg Jugoslavije zastopanih še enajst držav: Avstrija, Francija, Grčija, Italija, Mehika, Vzhodna in Zahodna Nemčija, Romunija, Švedska, Velika Britanija in Združene države Amerike.

Na razstavi, ki bo odprta do 26. oktobra, je razstavljenih 371 izdelkov industrijske proizvodnje, 30 celostnih grafičnih podob in 34 oblikovalskih zasnov, med spremljevalnimi prireditvami pa poteka Foto grafija mode, predstavitev galerije Sebastian iz Dubrovnika in razna posvetovanja o oblikovanju prodornega gospodarstva.

Od 13. do 21. oktobra bodo na Tržaškem, Goriškem in v Vidmu potekali KOROŠKI DNEVI. Prirejali jih bodo Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca, ki je za sodelovanje na Koroških dnevih pridobila razne kulturne skupine in posameznike, ki se kulturno udeležujejo. Koroški dnevi se bodo pričeli jutri na Opčinah, kjer bosta nastopila otroški pevski zbor iz Škocijana in iz Šentprimža. V nedeljo bodo pri Sv. Ivanu gostovali lutkarji Koroške dijaške zveze, dijakinja Strojovne šole za ženske poklice iz Šentpetra pa bodo isti dan v Trstu uprizorile igrjo Alojza Rebele Sinja gora Horeb. V ponedeljek bo v

Trstu otvoritev likovne razstave del Valentina Omara, potem pa še literarni večer koroških pesnikov.

Nadaljnje prireditve v okviru Koroških dnevov bodo še v Števerjanu, v Doberdolu, v Gorici, v Benečiji in v Kanalski dolini. Na le-teh bodo sodelovali lutkarji KDZ, moški oktet iz Suhe, mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu, založba Mohorjeve družbe, poleg tega pa bo med drugim še okrogla miza o šolstvu na dvojezičnih območjih.

V počastitev 80-letnice rojstva pesnika SREČKA KOSOVELE so slovenski slavisti konec minulega tedna v Cankarjevem domu v Ljubljani priredili strokovno zborovanje, na katerem so obravnavali delo tega velikega slovenskega pesnika s Krasa. Referate so pripravili Bratko Kreft, Franc Zadravec, Ciril Zlobec, Niko Grafenauer, Jolka Milič in drugi. Na zborovanju pa so slovenski slavisti in učitelji slovenskega jezika obravnavali tudi slovensko književnost v času reformacije ter učni program slovenske književnosti v srednji šoli.

V okviru prireditev „Film, odpor, mir“, ki poteka v Fanu (pokrajina Furlanija-Juljska krajina) prikazujejo tudi tri SLOVENSKE FILME. Tako bodo gledalci tega predela lahko spoznali film Trst Franceta Stiglica, Nasvidenje v naslednji vojni Živojina Pavloviča in Rdeči boogie Karpa Godine. Vse tri filme je zbral inštitut za film Vzhod-zahod v Gorici, ki je že večkrat z uspehom organiziral predstavitev slovenskih filmov v tej pokrajini.

Oktober dan - uspela alternativa

Ob robu vsakoletnega desetooktobrskega direndaja je postal Uni-Club celovške univerze kraj demokratičnega odpora proti nemškonalnemu šovinizmu. Oktobar dan je imel za geslo parolo: „dvojezično namesto enooko“ - in tako je bilo tudi vzdušje na prireditvi sami, ki je - navezujoč na tradicijo Oktobrskega tabora - potekala vsa v znamenju protesta proti reakcionarnim napadom na dvojezično šolstvo.

Prišlo je nad 300 ljudi - bila je prava gneča -, dokaz za to, da je takih in podobnih prireditev vse premalo.

Programski spored je bil zelo zanimiv, in to kljub nekaterim organizatoričnim hibam. Vsak je lahko prišel na svoj račun. Program je otvorila recitatorska skupina „Rož“, z glasbenim delom pa je pričel ansambel Energija. Prava posebnost prireditve je bila prav

raznolikost posameznih programskih točk: sodelovali so Janko Messner, kabaretist Joži Hanak, Partizanski pevski zbor, pesmar Peter Wagner in še nekateri drugi. Višek večera sta prav gotovo bili odrska skupina Kaktus in jazz-skupina Kundalini. Prvi so uprizorili „Koroški domovinski večer“ posebne vrste, ki je izzvenel v pravo grotesko, saj njihov komad ni bil sestavljen zgolj po slučajnih zamislih in idejah. Za podlago so uporabili originalne vire in izreke koroških „hajmatdichterjev“ in političnih osebnosti. Kundalini pa so navdušili publiko s svojo glasbeno virtuoznostjo. Med drugim so predstavili tudi nekaj komadov jazz-glasbe z nepreslihnimi utrinki narodne glasbe z jugoslovanskega juga. Igrali so še dolgo v noč...

Prireditelji so lahko vsekakor zadovoljni (za drugič lahko mirne duše izberejo večji prostor). Uspelo

jim je nagovoriti veliko mladih ljudi iz vrst naših nemškovgovorčih sodeželanov, kar lahko pojmuje kot znak za gotov premik v miselnosti - vsaj dela - mlajše generacije.

Koroška dežela - samo turistična?

Nekaj misli ob koroški ekskurziji novinarjev območja Alpe-Jadran

Novinarji iz Slovenije, Hrvaške in Italije so začetek tega tedna obiskali in videli Koroško, a niso videli njenega pravega obraza.

Pokazali so jim vso Koroško, a ne njenega dvojezičnega obličja. Videli so vse turistične infrastrukture, a nič dvojezičnih šol, čeprav naj bi ravno te bile osnovni stebel za tako imenovani most med narodi, za boljše sporazumevanje - torej tudi za turizem koristne. Novinarji so spoznali deželo, ki jim mora biti kljub temu vsa tuja... Toda kaj bi jim bil deželni glavar Wagner že lahko prikazal ali povedal, ne da bi se moral sam sramovati? Jasnoda nič o tem, da grozi demontaža dvojezičnega šolstva. Da se večja nemškonacionalni pritisk. Na Koroškem je vse v redu. Taka je deviza koroške uradne politike. V redu bo očitno tudi še tedaj, ko bojo ljudstvu odvzeli zadnjo demokratično pravico. Razumljivo je, da dežela, ki ne spoštuje svoje lastne manjšinske narodne skupnosti, kajpada tudi ni dobra reklama za turizem. V takem primeru je že bolje sramežljivo molčati...

UNI-CLUB CELOVEC

V torek 16. oktobra 1984, ob 20. uri GLASBENO-KABARETIŠČNA REVIIJA ob izidu knjige „Jenseits der Coult“. V Avstriji kjer se je rodila psihoanaliza, ni mogoče uvesti univerzitetne stolice za to stroko. Igra Institutska skupina „Psihologija“.

O mitih in resničnosti okoli 10. oktobra

Za zimski semester je predvidenih devet predavanj

Prejšnji petek je Štefan Pinter predaval v Klubu Prežihov Voranc o zgodovinskih ozadnjih plebiscitarnih odločitev 10. oktobra. Obrazložil je, kaj vse se je takrat res godilo in kaj ne. Koroško uradno zgodovino opisje, tako je ugotovil Pinter, si je mnogo-krat ustvarilo svoje verzije o raznih pomembnih in nepomembnih dogodkih v zvezi z brambovskimi boji in plebiscitom. Danes na primer še kar naprej povečujejo pojmo „Abwehrkampf“, ki predpostavlja, da je nekdo vdrl v neko enotno, nedotakljivo deželo, in da jo je bilo zato treba braniti. Dejansko pa je šlo za novo mejo, ki po zlomu Avstro-Ogrske še ni bila kar tako samoumevna. Slovenci so imeli kakor vsi drugi narodi, ki jih je imela pod jarmom Cesarsko-kraljevske monarhije, pravico do samoodločanja, torej tudi pravico zedi-

niti se v lastni državi. BOJI ZA MEJO bi bil torej bolj točen izraz za to, kar vsi „domovini zvesti Korošci“ ponosno imenujejo obrambni boj. Razlikovati mite in resničnost, pač tudi za mnoge znanstvenike (?) ni lahko...

Pinterjevo predavanje je bilo prvo v letošnjem zimskem semestru. Na sporedu jih je še osem drugih. Naslednji predavatelj bo slovenski zgodovinar France Klopčič. 19. oktobra bo govoril o TEORIJI O AVSTRIJSKI NACIJI. Nadalje bodo predavali v Klubu Prežihov Voranc še Jože Messner (nemški nacionalizem), Teodor Domej (deželna politika od 1920-1938) ter Jože Rajhman in Vekoslav Grmič (Cerkev in religija v narodni zgodovini). Predavanja bomo še posebej objavili.

Kdo so BRUJI?

Kdo so BRUJI? BRUJI so gradiščanska rok-skupina, ki je pred 15 leti začela med Hrvati na Gradiščanskem uveljavljati pop-glasbo. Hrvaško in nemško razširjajo po deželi, da se ni treba sramovati hrvaščine in da ima vsaka narodnost svojo upravičenost. Skupino sestavlja 5 Hrvatov in en madžarski Hrvat ali hrvaški Madžar. BRUJI niso samo pevci, znajo biti tudi šaljevi, so optimistični večkrat pa tudi jasno povejo, da niso zadovoljni s stalnim nihanjem med oddaljenim delovnim mestom in domom, z zapostavljanjem manjšine in mladine ter z izkoriščanjem človeka.

Vse to bo mogoče slišati 20. oktobra zvečer v Kulturnem domu v Sentprimozu, na koncertu, ki ga organizira Slovenska prosvetna zveza. In še nekaj: ogledali si boste lahko tudi razstavo o Hrvatih na Gradiščanskem!

Na začetku večernega programa je publiko navdušil slovenski zabavni ansambel ENERGIJA iz Žvabeka

PRIREDITVE

BILČOVŠ

NADALJEVALNI ZBOROVODSKI TEČAJ

Prireditelj: Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza

Čas: sob., 20. okt. ob 15.30 uri
Kraj: društvena soba
Vodita: prof. Joško Kovačič in prof. Janez Kampuš

Vabljeni so vsi zborovodje, ki se prvega tečaja niso mogli udeležiti.

ODPRTJE RAZSTAVE POLDETA MIHAIČA

iz Kamnika
v petek 12. 10. 1984 ob 18. uri v Mohorjevi knjigarni v Celovcu. V razstavo bo vpeljal ob navzočnosti umetnika kustos Gorenjskega muzeja dr. Cene Avguštin. Razstavo si lahko ogledate med poslovnim časom knjigarne.

RADIŠE

POHOD NA OSOJNICO (Zwanzgerberg)

Spoznavajmo domači kraj - njegove znamenitosti in lepote
Prireditelj: SPD Radiše
Čas: nedelja, 21. oktobra 1984
Skupni odhod ob 9.30 uri od Juga v Dvorcu. Ob slabem vremenu pohoda ne bo.

Glasbena šola na Koroškem razpisuje mesto

GLASENEGA PEDAGOGA

za instrumente: klavir, kitara, harmonika, pihala in godala ter nauk o glasu.
Obseg zaposlitve: polna ali delna učna obveznost.
Pismene prošnje naj se naslovijo na: Kuratorji za glasbeno šolo na Koroškem, Gasometergasse 10, ali Viktoringer Ring 26, Celovec. Priložijo naj se spričevala ali druge podlage o kvalifikaciji.

ŽELEZNA KAPLA

OBČNI ZBOR

Prireditelj: Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Železna Kapla
Čas: nedelja, 14. oktobra 1984, ob 18. uri
Kraj: hotel Obir v Železni Kapli

PREŽIHOVA ŠOLA

TEORIJA O AVSTRIJSKI NACIJI

predava France Klopčič
v petek 19. 10. 1984, ob 19.30 uri v Klubu Prežihov Voranc, Benediktinski trg 5/I.

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah vabi na

SLAVNOSTNO PRIREDITEV OB 80-LETNICI DRUŠTVA

v nedeljo 28. oktobra 1984, ob 14. uri pri Čimžarju v Dvorcu.

CELOVEC

Otvoritev razstave „KOROŠKE PANJSKE ČELNICE“ iz narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze.

Prireditelj: Slovenska prosv. zveza
Čas: ponedeljek, 22. oktobra 1984 ob 19. uri
Kraj: Aula slovenica v Celovcu

Slovenski saksofonist

TONE JANŠA

iz Kranja
gostuje s svojim kvartetom v soboto 13. oktobra 1984 v celovski jazz-kavarni Kamot. Koncert se začne ob 20. uri.

O MAKEDONSKI MANJŠINI V BOLGARIJI IN GRČIJI

bo predaval makedonski književnik Mimorovski
24. 10. 1984, ob 19.30 uri
v Mladinskem domu SSD.
Organizator: Slovensko šol. društvo

PRIREDITVE OB AVSTRIJSKEM DRŽAVNEM PRAZNIKU:

Dober večer, sosed - Guten Abend, Nachbar

v četrtek 25. oktobra 1984:

- v mestni hiši v Borovljah, ob 20. uri
prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“
- v Kulturnem domu na Radišah, ob 20. uri
prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Radiše“
- v farni dvorani v Železni Kapli, ob 20. uri
prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zarja“
- v soboto 27. oktobra 1984:
- v Kulturnem domu v Dobrli vasi, ob 20. uri
prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Srce“
- v nedeljo 28. oktobra 1984:

Solidarnost Hrvati-Slovenci

Slovenska prosvetna zveza

KONCERT

gradiščansko-hrvaške rok-skupine

BRUJI

v soboto 20. oktobra 1984 ob 20. uri v Kulturnem domu v Sentprimozu.
Solidarnost Hrvati-Slovenci

ŠOLANJE ZA VODITELJE OTROŠKIH SKUPIN

od petka 12. 10. ob 18. uri do nedelje 14. 10. 1984 do 18. ure.
Vabljeni so vsi mladinci, ki so že 16 let in bi radi delali z otroci in vsi tisti, ki še niso bili nikdar na šolanju. Prijave sprejema: Katoliška otroška mladina, Viktoringer Ring 26, 9020 Celovec, tel. 0 42 22 - 51 11 66

DUNAJSKI KROŽEK

Tomaž Ogris, predsednik Slovenske prosvetne zveze, predava:

VSEBINA IN SMER KULTURNE POLITIKE DANES sledi diskusija

v petek, 12. 10. 1984, ob 19.00 uri.
Kraj: gostilna Weidinger, Danhausergasse 3, Wien IV.

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

v nedeljo, 28. okt. 1984, ob 14.30 uri v ljudski šoli v Žitari vasi.

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza in SPD „Trta“ v Žitari vasi

v nedeljo, 4. nov. 1984, ob 14.30 uri v Modestovem domu, Dr.-Richard-Canaval-Straße 114, v Celovcu.

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza in Modestov dom v Celovcu

CELOVEC

Predavanje

STARI KOROŠKI JEZIKI IN DVOJEZIČNOST DANES

Prireditelj: Center za izobraževanje odraslih (Erwachsenenbildungszentrum)

Čas: torek, 16. 10. 1984, ob 19. uri
Kraj: Mestna hiša v Celovcu
Predava: univ. prof. dr. Otto Kronsteiner

Predavanje je v okviru serije: „Kulturna zgodovina obeh narodnostnih skupin na Koroškem. Predavanje bo v nemškem jeziku.“

Menjava denarja

Stanje v četrtek 11. oktobra 1984

Za 100 dinarjev dobite	10.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	12.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.09 šil.
Za 100 lir plačate	1.18 šil.
Za 100 mark dobite	693.00 šil.
Za 100 mark plačate	709.30 šil.

Umrl je Folti Hartman

Folti Hartman, stebler slovenskega zborovskega petja na Koroškem, je za vedno odšel od nas. Na moremo verjeti, da je njegovo srce utihnilo, da ga ne bomo več srečavali na naših koncertih, nikoli več videli njegovih skromnih kretanj, ko se je zahvaljeval za navdušenje ljubiteljev slovenske pesmi, ko jo je mojstrsko izvajal iz grl svojih pevcev. Močno nas je pretreslo, ko smo zvedeli, da Foltija ni več, kajti z njegovo smrtjo smo izgubili eno najznamenitejšo osebnost slovenske pevske kulture na Koroškem.

Folti Hartman se je rodil 10. februarja 1907 v Spodnjih Libučah, kjer je preživel tudi svojo mladost. Že v mladih letih se je ukvarjal z zborovskim petjem, najprej v domači družini, potem se je pri Rudolfu Čehu učil igranja na klavir in orgle, pozneje je obiskoval še orglarsko šolo v Celovcu. Po vrnitvi je doma ustanovil moški pevski zbor, ki se je kmalu razširil in deloval v okviru SPD „Edinost“ v Pliberku. Imenovani zbor je Folti Hartman vodil nad petdeset let.

Kmalu se je poleg dela v domačem društvu vključil še v delo Slovenske prosvetne zveze, kjer je bil dolga leta odbornik v upravnem in nadzornem odboru. Bil je več let centralni zborovodja SPZ in kot tak zadolžen za zborovsko dejavnost. Leta 1941 je bil zaradi narodne zvestobe interniran v koncentracij-

Predsednik nadzornega odbora Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter je orisal lik Foltija Hartmana z naslednjimi besedami:

Koroški slovenski prosvetaši in vsi koroški Slovenci smo z globoko žalostjo sprejeli vest o smrti enega najzaslužnejših prosvetnih delavcev — skozi petdeset let vse do svoje smrti neumornega Foltija Hartmana.

Spet nas je zapustil eden izmed stebrov tistega pokolenja, ki so klesali podoba in usmerjali življenje in botenje koroškega slovenskega človeka in kljubovali težki usodi v prvi republiki in najtežjem času naše narodne zgodovine, ko nas je nacizem obsodil na smrt, ki pa so po osvoboditvi ponovno začeli orati ledino našega narodnega življenja, da so spet pognale korenine v bujno rast naše narodne zavesti in potrditev na-

ki je ni oživel in ohranil le med našim ljudstvom, temveč je ponesel njegovo lepoto tudi preko meja v državo matičnega naroda in v širši svet in na ta način svet opozoril na skromno ljudstvo, ki ne spada med velike,

Folti Hartman ob podelitvi Prežihove plakete na Ravnah na Koroškem niti ne odloča v zboru narodov, pač pa s svojo bogato narodno kulturo ne zaostaja za bolj uglednimi.

Ko se v imenu Slovenske prosvetne zveze ter vseh prijateljev, ki smo bili intimno povezani z njim, v globoki hvaležnosti klanjam spominu Foltija Hartmana, bi se mu želel zahvaliti za neprecenljivi delež, ki ga je doprinesel v borbi našega ljudstva za lepše življenje. S pesmijo mu je dal tisto moč in s svojim življenjem, ki ga je zaradi zvestobe narodu moral več let pretrpeti v koncentracijskem taborišču, tudi zgled, da je po vseh udarcih spet vstajalo in pozabilo vse trpljenje in razočaranje ter naprej ustvarja iz vere v lastne vrednote, ki mu jih je s svojim delom posredoval v veliki meri tudi Folti Hartman.

Njegov lik nam bo ostal v svetu resne zavesti, da vsaka smrt v naših vrstah pomeni za nas novo obvezo, kajti naši v nas so pokopani, mi smo njih nagrobni križ.

Ob težki izgubi izrekamo Hartmanovi družini naše iskreno sožalje.

Folti Hartman s pevskim zborom SPD „Edinost“, ki ga je vodil nad 50 let

sko taborišče Dachau, kjer je prav tako osnoval in vodil pevski zbor.

Folti Hartman je za svoje delo prejel več odlikovanj, med njimi Častni znak zaslug za osvoboditev Avstrije, zlato odličje OF, Drabosnjakovo priznanje SPZ, Gallusovo plaketo, Odličje Svobod, plaketo ZSO, Prežihovo plaketo in druga priznanja.

še narodne identitete. Folti Hartman je deloval predvsem na kulturno prosvetnem področju in gojil ter posredoval zlasti našo narodno pesem v spoznanju, da je zakoreninjenost našega človeka v lastnem duhovnem svetu najmočnejša osnova za narodni obstoj in za odpor proti asimilaciji. Za vedno bo ostal med nami kot najintimnejši interpret naše narodne pesmi,

Z veliko prizadetostjo sporočamo žalostno vest, da je v sredo 10. oktobra 1984 umrl v 78. letu starosti, naš dolgoletni centralni zborovodja in odbornik Slovenske prosvetne zveze

Folti Hartman

nositelj Častnega znaka zaslug za osvoboditev Avstrije, zlatega odličja OF, Drabosnjakovega priznanja SPZ, Gallusove plakete, Odličja „Svobod“, plakete ZSO, Prežihove plakete in drugih priznanj in odličij.

Pokojnik je s svojim zborovodskim in usmerjevalnim delom bistveno prispeval k bogatitvi in širjenju slovenske pevske kulture na Koroškem.

Za njegovo delo in zvestobo svojemu narodu in Slovenski prosvetni zvezi se prizadevnemu kulturnemu delavcu iskreno zahvaljujemo ter ga bomo ohranili v častnem in hvaležnem spominu.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Gorjanci so bili v Ogleju in v Franji

Spoznati zgodovinsko mesto Oglej, si napraviti sliko, kje živijo Slovenci v Italiji, obiskati partizansko bolnico Franjo, videti v katerem kraju je živel Simon Gregorčič, to je bil cilj izleta Gorjancev zadnjo soboto in nedeljo.

46 Kotmirčanov se je preko Trbiža napotilo proti Jadranskemu morju. Najprej mimo Vidma in Ogleja v Gradež, kjer smo se ob prijetnem vremenu z ladjo peljali na otok Barbana. Ustavili smo se tudi v Ogleju (Aquilaia), kjer nam je — kot tudi v vseh drugih krajih — predstavil ta zgodovinski kraj prof. Jože Wakounig. V tem malem mestecu blizu izliva Soče v Jadransko morje, smo videli, kaj je še preostalo od bivše rimske kolonije (npr. odlični mozaiki) in od poslopij bivšega oglejskega patriarhata. Zanimalo nas je še posebno, saj so od leta 811 naprej bili Slovenci južno od Drave združeni pod tem patriarhatom.

Avtobus podjetja Sienčnik se je nato kmalu spet ustavil v kraju Sredipolja (Redipuglia), kjer ogromni spominski kraj opozarja na nesmiselne tisočere žrtve prve svetovne vojne. Bili smo torej v neposredni bližini Doberdoba, tega „groba slovenskih fantov“, ki ga opisuje tudi Prežihov roman „Doberdob“, in ki je bil res eden naj-

krvavejših krajev bitk na Soški fronti.

Videli smo tudi Miramarski grad, mesto Trst in kraje s slovenskim prebivalstvom tja do Gorice. Od Nove Gorice, kjer smo prespali, smo se drugi dan napotili najprej na Skalnico, oz. Sveto Goro, ki ni samo znan romarski kraj, temveč tudi odlična razgledna točka s pogledom na morje, na Julijske Alpe in Trnovski gozd. Čeprav je začelo deževati, smo si vsi ogledali partizansko bolnico Franjo, ki jo nemški fašisti do konca vojne niso odkrili, in ki še danes vsakega pretrese, ko vidi kaj človeška volja zmaga in kako hudo je moralo trpeti ljudstvo.

Vsakomur, ki ni bil na tem izletu, ki ga je odlično organiziral Hanzl Waschnig je lahko žal, da ni bil zraven. Saj je tudi vožnja skozi Soško dolino s pogledom na Vrsno, rojstni kraj presnika Simona Gregorčiča in vožnja čez Predel domov, bila še poučna in prijetna.

Udeleženec

*Ti, ki sem te v življenju vedno srčno ljubil
in mi v bojih stala vseh ob strani,
še sedaj podaj mi roko, pesem, ob meni bodi in me vodi.*

O. Župančič

Umrl je naš zborovodja, odbornik in mentor

Folti Hartman

ustanovitelj društvenega pevskega zbora, ki ga je vodil nad petdeset let in tako prispeval k širjenju slovenske pesmi doma in v širnem svetu, s tem pa tudi k ohranitvi slovenske besede in kulture na Koroškem.

Njegova ljubezen do slovenske pesmi nam bo v vzor in obvezo, da bomo ostali zvesti njegovim idealom.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“
v Pliberku
in člani društvenega pevskega zbora

Pliberk, 11. oktobra 1984

*Vi, ki ste me tako ljubili,
ne glejte na življenje,
ki sem ga dokončal,
glejte marveč na življenje,
ki ga začenjam.*

(sveti Avgustin)

V globoki žalosti sporočamo, da nas je za vedno zapustil predragi in nadvse ljubljeni

Folti Hartmann

Umrl je v sredo, dne 10. oktobra 1984, v 78. letu starosti, dobro pripravljen v krščanskem duhu. Dragega pokojnika bomo spremili k večnemu počitku v soboto, 13. oktobra, ob 13. uri na pokopališče pri farni cerkvi v Škocijanu.

Klopinj, 10. oktobra 1984

Terezija, žena
Folti, Marija, Božo, Andreja, otroci z družinami
Milka, sestra
v imenu ostalih sorodnikov

Po želji pokojnika prosimo, da namesto venca ali cvetja darujete ustrezen znesek za „Združenje staršev“ na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu, za „Dom Sodalitas“ v Tinjah, za slovenske dijaške domove ali za cerkev v Škocijanu in druge dobre namene.

Nekatere ženske še same ne vedo, zakaj je tako z njimi: prepričane so, da z moškimi, ki bi bili njihovih let, ne bi vedele kaj početi. Menijo, da so mlajši moški nekam negodni, neizkušeni, predvsem pa jim manjka moštosti. Kadar jih kakšen moški v resnici očara, je zmerom precej starejši od njih. Če bi prešteli leta, bi ugotovile, da bi jim bil lahko oče. Tako se jim dogaja dosledno, mlajšega moškega komaj opazijo. Začno se spraševati, kaj jih prav pri starejših moških tako privlači.

Psihologi vedo, da ima to marsikaj opraviti z odnosom, ki ga ima ženska do svojega očeta. Morda v otroštvu ni bil dovolj dober z njo, ji ni dajal ljubezni, kolikor bi je potrebovala. Kot

Toliko starejši je od nje!

Včasih je to naključje, večkrat pa se vzroki skrivajo v osebnostih obeh, predvsem pa ženske.

odrasla nemara išče partnerja, ki bi bil podoben očetu. Morda se niti ne zaveda, da pri njem pričakuje, kar je pri očetu pogrešala.

Včasih gre za pravo nasprotje vsega tega. Očeta je oboževala, on pa jo je razvajal in jo varoval pred slabimi izkušnjami. Tako zelo jo je razvajal, da se sploh ni navadila samostojnosti, ampak je za zmerom ostala „mala očkova deklica“. Kot odrasla ženska išče partnerja, ki bi prevzel očetovo vlogo, ji pomaga, da bi si ustvarila lastno življenja.

Za ta namen je starejši moški kakor idealen. Če zaradi let ima veliko več izkušenj kot mladi moški in njegova osebnost je že izoblikovana. Ve, kaj hoče, zna presoditi posamezne možnosti in zna se vesti. Razume življenje, pojmuje ga zrelo in nič več ne išče poti, po kateri bi ga usmerjal. Praviloma more ženski ponuditi precej več kakor njegov mlajši vrstnik: višje dohodke ima, lažje pride do stanovanja, položaj v službi ima zasidran.

Nič čudnega, da je vse to še dodatna mikavnost, zakaj pri takšnem moškem se ženska počuti na varnem. K njemu se lahko zateka po nasvet in pomoč. Zmerom ve, kaj je treba storiti, kako je treba razvozlati življenjske vzle. Ženski se ni treba prebijati skozi začetne težave, na katere zadevata dva, ki zaživita skupaj, in sploh ji prihrani marsikatero nevšečnost.

Vse to je po eni strani vabljivo, po drugi pa sila nevarno. Lahko pripelje tako daleč, da se začne ženska preveč opirati na partnerja, dovoljuje mu, da jo trdno vodi. Navsezadnje zmerom pritrdi njegovi besedi, se samodejno postavlja na njegova stališča. Niti ne preudari več, ali je to sploh koristno zanj. Tako se kot osebnost ne razvija več, ne brusi se, saj živi lagodno. Udobno je, če namesto nje vse stori kdo drug.

Ta nevarnost je huda še zaradi nečesa. Moški, ki se zaljublja v ženske, po letih veliko mlajše od sebe, imajo pogosto težave s samozavestjo. Če bi živeli z žensko, ki bi jim bila v resnici kos, ki bi bila približno enako zrela in izkušena, bi se slabo počutili, zdelo bi se jim, da živijo prenapeto. Prav potrebni so občutki, da prevladujejo nad partnerico. Pogosto so nagnjeni k temu, da tlačijo sleherni željo partnerice, da bi se osamosvojila. Zadeva pripelje lahko tako daleč, da se ženska zapre v odvisnost, iz katere se zlepa ne more več izmotati. Tudi če se ji to posreči, ni vse zgajeno, zakaj tedaj se zamaje zveza med partnerjem in njo. Verjetno je namreč, da se partner ne bo mogel ali znal prilagoditi spremenjeni življenjski sopotnici in ne bo znal sodelovati pri njenem razvoju.

Na srečo se stvar zmerom ne obrne na slabo. Tudi lepo in harmonično utegne biti sožitje zelo mlade ženske in precej starejšega moškega. Ženska ostane samostojna in samozavestna kljub temu, da je v skrbnem varstvu človeka, ki bi ji bil lahko oče. Res pa se ji to malo teže posreči, kot če bi si izbrala moškega svojih let.

Pečene jabolčne sladice

Kaj vse lahko spečemo iz jabolk? Poleg zavitka še marsikaj. Jabolčne sladice so prijetnega kiselkastega okusa, da se jih zlepa ne naveličamo, lahko so preproste ali pa malo bolj zapletene, če jim dodamo rum ali jabolčno žganje, so celo opojne. Sedaj, ko so jablane že obrane in ozimnica v kletih, si privoščimo preizkušnjo manj običajnih in tembolj slastnih receptov za pripravo jabolčnih sladice.

JABOLKA Z MANDLJI

Za 6 oseb potrebujemo: 6 jabolk, 6 rezin mlečnega kruha, 40 g masla, 100 g sladkorja, 75 g mletih mandljev, 100 g sladke smetane, žlico maraskina ali ruma, 1 limono.

Jabolka olupimo in izdoblamo, vendar ne do dna. Pokapamo jih z limoninim sokom, da ne porjavijo. Rezone mlečnega kruha namažemo z maslom in položimo v namaščen pekač, drugo poleg druge, namazana stran naj gleda navzdol. Na vsak kos kruha postavimo jabolko. Zmešamo mandlje, sladkor, smetano, rum in z mešanico nadevamo jabolka. Pečemo v ogreti pečici pri 200 stopinjah 25 minut. Ponudimo, ko se malo ohladi, s stepeno sladko smetano in s sladkorjem v prahu.

JABOLČNA PITA

Potrebujemo: 500 g moke, 1/4 l mleka, 40 g kvasa, 75 g sladkorja, 50 g masla, sol, maščobo za pekač. Za oblogo: 2 kg kiselkastih jabolk, 150 g rozin, 2 limoni, 50 g sladkorja. Za cimetovo skorjo: 150 g moke, 75 g sladkorja, 75 g masla, vaniljin sladkor, žličko mletega cimeta.

Za kvašeno testo presejemo moko v skledo. Mlačno mleko zmešamo s kvasom, dodamo malo soli, sladkorja in mehko maslo. Zlijemo na moko ter prengnetemo, nato pa pustimo vzhajati na toplem 30 minut. Testo še enkrat prengnetemo in razvaljamo na namaščen pekač. Jabolka olupimo in grobo nastrgamo. Peščiča odstranimo. Zmešamo nastrgana jabolka, rozine, limonin sok in sladkor ter porazdelimo na testo. Za cimetovo skorjo pa zgnetemo z rokami moko, sladkor, maslo in vaniljin sladkor ter cimet, da dobimo ocvirke. Potresemo jih na vrh jabolk. Pito pečemo v ogreti pečici pri 225 stopinjah 30 minut.

FRANCOSKI JABOLČNI KOLAČ

Za 6 oseb potrebujemo: 125 g moke, 100 g sladkorja v prahu, 3 jajca, 1 pecilni prašek, 3 žlice olja, 500 g jabolk, 75 g masla, 1 dl jabolčnega žganja.

Jabolka olupimo, razrežemo na krljce, odstranimo peščiča. Jabolčne krljce dušimo v kozici na maslu, ko zarumenijo, jih zalijemo z jabolčnim žganjem in prižgemo (flambiramo). Počakamo, da žganje dogori. Potem penasto umešamo rumenjake in sladkor, dodamo olje in smetano in nazadnje moko, ki smo jo presejali

s pecilnim praškom. Iz beljakov stepemo trd sneg. V testo zamešamo dušena flambirana jabolka in previdno še sneg iz beljakov. Testo damo v namaščen model s premerom 23 cm. Pečemo v ogreti pečici pri 200 stopinjah 1 uro. Kolač bo najboljši, če ga zvrnemo na rešetko in šele ohlajenega postavimo na krožnik.

JABOLČNA MARMELADA

Potrebujemo: 1500 g jabolk, 5 dl jabolčnega soka, 1 kg sladkorja, žličko cimeta, za nožev konico mletih nageljnovih žbic, 1/2 žličke soli, malo nastrganega muškatanega oreška, sok in nastrgano lupino 2 limon.

Jabolka olupimo, jim izdoblamo peščiča. Narežemo jih na tanke rezine, stresemo v kozico in jim primešamo vse druge sestavine. Kuhamo pri slabi vročini med stalnim mešanjem pol ure. Z žlico posnamemo pene, nato pa nadevamo marmelado v čiste kozarce in tesno zapremo.

NAROB EBRNENA JABOLČNA TORTA

Za 4 osebe potrebujemo: 20 g masla, žlico sladkorja, 500 g jabolk, 200 g listnatega testa (globoko zamrznjeno), 2 dl sladke smetane.

Okrogel model s premerom 26 cm namažemo z maslom in potresemo s sladkorjem. Olupljena jabolka narežemo na krljce in jih gosto polagamo na pekač. Z razvaljanim in nekajkrat prebodenim listnatim testom rahlo pokrijemo jabolka. Pečemo v ogreti pečici 15 minut. Nato zvrnemo na krožnik, da so jabolka spet na vrhu, in okrasimo s kupčki sladke stepene smetane.

JABOLKA V SRAJČKI

Za 6 oseb potrebujemo: 6 lepih jabolk, 375 g rozin, 400 g listnatega testa, 100 g sladkorja v prahu, 40 g masla, kozareček ruma, 1 jajce.

Jabolka olupimo, izdoblamo peščiča in pokapamo z limoninim sokom, da ne potemni. Rozine namočimo v rumu, nato pa jih zmešamo s sladkorjem in maslom. Rozinovo mešanico nadevamo v izdobljena jabolka. Listnato testo razvaljamo in razrežemo na 6 kvadratov. V sredino vsakega kvadrata položimo po eno jabolko. Robove testa navlažimo z vodo in stisnemo. Iz preostanka testa izrežemo listke in z

NASVETI

- Zelenjava bo med kuhanjem obdržala lepo svežo barvo, če dodate vodi žličko sode bikarbone.
- Sadne madeže odstranimo z lesenih predmetov najlažje s slanin oljem.
- Zelenjava bo prej kuhana, če jo kuhamo v nesoljeni vodi.
- Dan stare žemlje bodo spet sveže in hrustave, če jih nekoliko ovlažene za trenutek potisnemo v vročo pečico.
- Termos steklenice, ki jih poredkeje uporabljamo, včasih neprijetno dišijo. Žlica soli, žlica kisa in malo vode jim bodo odvzele vsak duh.

njimi okrasimo jabolka. Namažemo liste in testo s stepenim jajcem. Pečemo v ogreti pečici pri 200 stopinjah 30 do 35 minut. Ko se jabolka malo ohladijo, jih ponudimo s stepeno sladko smetano.

JABOLČNE PALAČINKE

Za 4 osebe potrebujemo: Za testo: 125 g moke, 2 dl mleka, 1 dl smetane, 3 jajca, žlico olja, žlico sladkorja, nastrgano lupino 1 pomaranče, malo soli, 50 g masla za pečenje. Za nadev: 5 do 6 jabolk, 20 g masla, 50 g rozin, 2 žlici sladkorja, kozareček jabolčnega žganja in še en kozareček jabolčnega žganja za flambiranje.

Moko stresemo v skledo, prilijemo mleko in smetano ter mešamo, dokler testo ni brez grudic in gladko. Nato dodamo še preostale sestavine, dobro premešamo in spečemo iz testa tanke palačinke na maslu.

Za nadev olupimo jabolka, jih narežemo na lističe in zmešamo z rozinami, sladkorjem in žganjem. Na maslu dušimo do mehkega. Z nadevom polnimo palačinke, jih zlagamo na ognja varen pladenj ter prelujemo s segretim jabolčnim žganjem. Prižgemo, da žganje zagori.

HITRA JABOLČNA POGAČA

Za 6 oseb potrebujemo 60 g masla, 60 g sladkorja, 1 vaniljin sladkor, 4 jajca, nastrgano lupino pol limone, 250 g skute, žličko pecilnega praška, 100 g moke, maščobo za pekač, 2 kg jabolk, 100 g rozin, 2 žlički cimeta, 100 g sladkorja.

Maslo, sladkor in vaniljin sladkor penasto umešamo. Vmešamo še jajca, drugo za drugim. Nato presejemo moko s pecilnim praškom, jo zamesimo med testo, zraven še skuto in nastrgano limonino lupino. Testo porazdelimo na namaščen pekač. Jabolka olupimo, razčistimo, obrežemo peščiča. Polagamo krljce na testo, potem potresemo z opranimi rozinami in s cimetom. Pečemo v ogreti pečici pri 200 stopinjah 30 minut. Takoj ko vzamemo pogačo iz peči, jo na debelo potresemo s sladkorjem.

Parodontoza in čiščenje zob

PRI POMANKLJIVI NEGI ZOB SE V DLESNIH NAREDJO ŽEPI. V NJIH PA SE ŽIVAHNO RAZMNOŽUJEJO BAKTERIJE. ZOB JE OGROŽEN, PRAV TAKO KOST POD NJIM.

Kar naprej so jo boleli zobje. Iskala je, kje bi bila kakšna luknjica, pa ni odkrila nobene. Zdaj jo je bolel ta zob, zdaj spet drugi. V obupu je sklenila, da bo šla k zobnemu zdravniku. Presenečena je bila, ker ji je rekel, da nikjer ni sledu kariesa. Pa je kljub temu zmajeval z glavo. „Če boste še naprej tako slabo skrbeli za zobe, boste kmalu brez njih,“ ji je rekel. Začuden ga je gledala. Razložil ji je, da ima vnete dlesni in da ima v njih nekaj žepov, v katerih mrgoli bakterij. Ti globoki žepi nastanejo med zobnim vratom in mesom, ki ga obdaja. „Če ne boste brž kaj ukrenili,“ ji je dopovedoval zobni zdravnik, „bo bolezen zajela čeljustno kost in zobje se vam bodo začeli majati, ker bodo izgubili oporo.“

Štirideset let bom stara, pa me ima za otroka, ki je tako zanikr, da si niti zob ne umiva, je vrtalo v njej. Zdaj me bo še učil, kako naj si čistim zobe!

Ni se zmotila. Natančno ji je razložil in pokazal, kako naj ravna. Svetoval ji je, naj si zobe umiva redno, ne pa da večerno umivanje prelaga na jutranji čas, ko je bolj spočita. Za nego zob naj porabi vsak dan najmanj petnajst minut. Med dvema zares temeljitima umivanjema nikdar ne sme preteči več kakor 36 ur. „V tem času se zobna obloga še ne more spremeniti v zobni kamen,“ ji je pojasnil.

Pri zobnem zdravniku se je čez nekaj mesecev oglasila na kontrolni pregled. Zadovoljen je bil z njo. „Zdaj imate zdrave dlesni in tudi žepi so že plitvejši.“ Spel jo je naročil na pregled čez pol leta.

Zanikrno čiščene zob se bridko maščuje, saj že v kratkem času povzroči bodisi zobno gnilobo bodisi parodontozo, vnetje mesa ob zobeh. Vzrok za večino težav z zobmi je trdna zrna obloga, ki ji v pogovornem jeziku pravimo zobni kamen. V ustni votlini je vse polno bakterij, ki se na toplem in vlažnem izredno naglo razmnožujejo. Če človek je še sladkor, je za bakterije v ustih pravi raj.

Bakterije namreč spreminjajo sladkor v kislino, kislina pa razjeda zobno sklenino. Zobna obloga se najkasneje po 96 urah spremeni v trd zobni kamen, na katerem se prav tako naselijo bakterije. Pozneje gre kar samo naprej. Vnetje je nadležno, dlesni se umikajo, da postajajo zobje čedalje bolj razgaljeni, načeta je kost pod zobmi, naposled se zobje razmajejo in začno izpadati.

To nepotrebno veržno reakcijo bi zelo pogosto ustavili že samo s skrbnim umivanjem zob. Seveda samo čisto na začetku, pozneje je škoda že prevelika. Šele v zadnjem desetletju ljudje nekaj več vedo o tem,

da je treba negovati tudi dlesni, zato si je treba umivati zobe in dlesni. Veliko pa je ljudi, ki mislijo, da je umivanje zob potrat časa, in menijo, da je vseeno, če si zob sploh ne umivajo, ali pa da zadostuje, če si jih oščetkajo zjutraj.

Zobni zdravniki vedo, da ne bi imeli veliko dela, če se zobje ne bi oblagali z oblogo.

Tudi ljudje, ki sicer redno čistijo zobe, imajo vnete dlesni. Zakaj? Izkušnje kažejo, da tiste zobne ploskve, ki so ščetki dosegljive, redko napada karies. Na tistih delih zobovja, kamor ščetka ne seže, zlasti na medzobnih prostorih, pa se razvijajo obloge in zobni kamen.

Stara pravilo, da si je zobe treba osnažiti vsak dan trikrat, ne velja več. Danes zobni zdravniki toplo priporočajo, naj si zobe umijemo po vsaki jedi. Vsakokrat temeljito. S krtačo si moramo masirati tudi dlesni, da jih osnažimo in predvsem utrdimo. S krtačo narahlo pritiskajmo na zobne ploskve in opisujemo čisto majhne kroge. Izredno pomembno je, da pri tem pazite, da ne obdelujete samo zoba, ampak tudi tisti del, kjer zob raste iz mesa, in samo meso.

Zelo morate skrbeti za podočnike in modrostne zobe, tudi za dele na njihovi zadnji strani. To resda ni lahko in vas včasih sili na bruhanje, a morate potrpeti. Lažje boste opravili z otroško zobno krtačko, ki je manjša. S preskusi so ugotovili, da si temeljitje osnažimo zobe, če se pri tem opazujemo v ogledalu.

Temeljito čiščenje najmanj enkrat na dan je torej zapoved. Trajati mora tri minute. Tisti, ki pravijo, da si ne čistijo zob in da jih kljub temu ne bolijo, bodo kmalu občutili bridko zmo. Če dlesni samo rahlo krvavijo, še ne povzročajo bolečin. Hudo bo šele čez čas! Vnetja, ki se vlečejo leta in leta, povzročajo, da se dlesni in kost pod njimi skrižjo, tega pa ni mogoče popraviti. Večinoma traja kar desetletje, preden se človek ustraši razdejavanja v lastnih ustih.

Res imajo zobni zdravniki zmerom prepolne čakalnice, toda le oglašite se tam vsaj dvakrat na leto, še najbolje pa bo, če potrkate vsake tri mesece. Zobje so naposled vredni tolikšnega truda, ali ne?

Kakšna naj bo zobna ščetka? Predvsem mora imeti gladko vrhno ploskev; cikcakasto postavljene četine ne izboljšajo učinka pri snaze-nju. Boljša je ščetka iz umetne snovi, samo četine naj ima zaobljene. Na naravnih četlinah se namreč nabirajo bakterije. Trdota tudi ni odločujoča, trde ščetke kvečjemu prej ranijo dlesni. Ščetko vsakih 6 do 8 tednov zamenjajte z novo, kajli dalj časa nobena ne ohrani zadovoljive kakovosti.

V zobni kremi naj bo flour. Flouridi utrjujejo sklenino in varujejo zob pred kislino. Zobna prha odstrani nesnago izmed zob, ne more pa nadomestiti čiščenja.

Od Beograda do Ivanjice (4)

Potovanje Koroškega partizanskega pevskega zbora po Srbiji

Piše Franci Rulitz

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Takoj po sprejemu je sodelavec radia Čačak prosil dirigenta zbora prof. Branka Čepina, da sestavi oktet, ki bi KPPZ predstavil na domačem radiu. Medtem ko se je osem pevcev (2 soprana, 2 alta, 2 tenorja in dva basa), dirigent Branko in predsednik Lipej Kolenik odpravili z novinarjem v studio radia, so ostali člani zbora imeli možnost, da so si ogledali mesto Čačak in nakupili na trgu nekaj spominčkov. Prostor za snemanje na radiu res ni bil velik in zdaj je bilo jasno, zakaj niso povabili člega zbora: še osem pevcev in dirigent se je komaj stlačilo v tesno sobo. Če tako pomislim nazaj na to radiopostajo v Čačku, potem se resda vprašam, zakaj mi Slovenci na Koroškem ne bi premogli tudi take lastne postaje nekje za mejo. Ker več kot tri sobe čačanski radio tudi nima, čeprav oskrbuje področje, ki je znatno večje od koroškega dvojezičnega ozemlja. Vendar so se pevci kar dobro počutili pri snemanju in ko so zvedeli, da bojo to oddajo ča-

čanskega radia oddajali tudi v Beogradu in bo dosegla celotno Srbijo, so se še bolj potrudili.

V kolikor je znanje srbohrvaščine posameznih pevcev to dopuščalo, se je novinar na kratko pogovarjal z njimi, malo dalje pa se je razgovarjal s predsednikom zbora Lipejem Kolenikom. Sodelavec čačanskega radia je želel za svoje poslušalce zvedeti nekaj podatkov iz zgodovine KPPZ in zanimala ga je tudi narodnopolitična situacija na Koroškem. To snemanje gotovo lahko štejejo med viške letošnje turneje, saj je ves srbski narod po radijskih valovih čul petje zbora in zvedel za naše želje in cilje.

Tradicija četnikov v Čačku

Tudi Čačak je mesto, katerega zgodovina je napisana s krvjo. Ustavili smo se kot naslednje na hribu izven mesta, kjer smo imeli lep pogled na Čačak in okolico. Tam nam je pravil star borec nekaj dejstev iz krvave zgodovine Čačka. Čačak je bilo eno izmed

tistih mest v Jugoslaviji, kjer se je že takoj po okupaciji enainštiridesetega leta začel upor. Vendar je bil upor pozneje zatrt, z noži so zaklali namreč nekaj sto ljudi, ki so jih nato pometali v masovni grob, kjer dandanes stoji spomenik poleg katerega smo mi v senci starih dreves sedeli in napeto poslušali pripovedovanje borca. Povedal nam je med drugim tudi, da je bil Čačak dolgo časa osvobojen in oblast v mestu so si tedaj delili Titovi partizani in pripadniki jugoslovanske kraljevske vojske, t. i. četniki. Kajti Čačak je dal v prvi svetovni vojni celo vrsto herojev in četniki so v Čačku uživali velik ugled.

Nekaj časa je skupna uprava funkcionirala. Po srečanju Tita s poveljnikom četnikov na hribu onkraj mesta, kjer se naj bi oba voditelja upora pomenila o skupnem nastopanju v narodnoosvobodilni borbi, se je sodelovanje razdrlo, ker je poveljnik četnikov terjal nadoblast zase in Tito ni mogel pristati na to zahtevo. Tako je prišlo tudi v Čačku do strašnega bratomora.

Ob teh mračnih vizijah, ki naj bi bile nam vsem v svarilo, nas je pot peljala dalje proti 20 km oddaljeni Guči. Vsi smo bili strašno žejni in smo komaj dočakali postanka na nekem griču, kjer smo počastili tri padle Slovence, ki so tukaj med drugo svetovno vojno hrabro branili prelaz v pokrajino Dragačevo. Tam pa je stala tudi gostilna in pogostili so nas s tremi vrstami domače slivovke. Jasno, da je zbor spet enkrat stopil skupaj in na moč zapel.

Metali so nam rože na pot...

Po nekakšnih serpentinah smo se nato spustili nazaj v dolino. Lačni in žejni (še vedno je vladala v celi deželi poletna vročina) smo prispeli

Pionirji iz Guč so nam pripravili ne pozabljen sprejem.

v Gučo. Ko smo izstopili iz avtobusa, se nam je nudila slika, ki je verjetno ne bomo pozabili tako hitro: v dveh vrstah so od ceste do hotela stali mladi pionirji v modrih jopicah in z rdečimi titovkami in ko so pevci stopili mimo njih, so nam začeli metati rože na pot. Marsikateremu je pogled na smehljajoče se obraze mladih pionirjev, ki so nam pripravili tako ganljiv sprejem, zameglila debela solza.

Sprejem v hotelu „Zlata truba“ ni bil tako ganljiv, da nam bi šel tako do srca kot je to uspelo pionirkom, vendar prav tako razveseljiv: postregli so nam namreč z obilnim kosilom in že običajno slivovko. Vsakemu izmed nas so podarili kaseto s tipično dragačevsko godbo trobentačev in nekaj značk. Po kosilu pa je bila možnost za počitek, nato je potekla vaja za večerni koncert po navajenih tirih. Ker smo bili le že malo v časovni stiski (precej časa smo bili potratili v oni gostilni s tremi vrstami domače slivovke), so se pevci morali po vaji takoj preobleči za nastop. Naša sreča je bila, da je bila dvorana (tudi to je novo; do tedaj je zbor nastopil samo na prostem) oddaljena od našega hotela samo 50 metrov.

Dvorana je bila polna — povečini napolnjena z mladimi ljudmi. Zgleda, da je naš sprejemni komite

delal precejšnjo propagando med svojimi vrstniki za koncert KPPZ. Na ta večer je petje po samokritičnih izjavah pevcev najbolj uspelo, čeprav so nekatere pevke postale žrtve vročine in so morale predčasno zapustiti oder. Tudi Jožetu, ki je tokrat nagovoril predvsem mlade in najmlajše poslušalce, je nagajalo: zvočnik je od časa do časa izpadel (vendar pa je tudi tako njegov močan glas donel do zadnjega kotička dvorane). Po končanem sporedu je nas poslušalce presenetila skupina trobentačev, ki so zatrobili nekaj tipičnih dragačevskih melodij. Spremili so pevce nazaj v hotel in tam godli kar naprej, medtem ko so pevci večerjali. Prišlo je tudi nekaj domačinov v hotel in ob godbi „dragačevskih trubadurjev“ so vsi skupaj plesali kolo skoraj do jutranjih ur.

Guča šteje okoli 2500 prebivalcev in je oddaljena od Beograda 160 km. Leži v centru dragačevske pokrajine in slovi po vsakoletnem „saboru trubača“, srečanju in tekmovanju trobentačev iz cele Srbije. Ta prireditvev je zmeraj na zadnji vikend meseca avgusta in ni privlačna samo za inozemce, temveč ima mednarodno publiko. Zelo znani v Guči so tudi nagrobni spomeniki, ki smo si jih ogledali naslednje jutro.

(Se nadaljuje)

V studiu radia Čačak je del zbor z apel za vsosrbsko javnost.

RADIO — TELEVIZIJA

ORF — KOROŠKI RADIO

Slovenske oddaje

PETEK, 12. 10.: 14.10 Obzornik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 13. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 14. 10.: 7.05 Duhovni nagovor, voščila.

PONEDELJEK, 15. 10.: 14.10 Obzornik — Koroški zbori.

TOREK, 16. 10.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Obzornik — Rdeče-rumeno-zeleno.

SREDA, 17. 10.: 14.10 Obzornik — Koroški avtorji — 21.00 Slovenski operni pevci.

ČETRTEK, 18. 10.: 14.10 Obzornik — Zenska oddaja.

AVSTRIJA 1

PETEK, 12. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Kitara — 9.30 Ruščina — 10.00 Dolga pot do strpnosti — 10.30 Avstralska divjina — 12.00 Inozemski report — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Jolly Joker — 22.10 Šport — 23.10 Poročila.

SOBOTA, 13. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Svarimo pred plavalaskami — 13.05 Poročila — 15.00 Velika priložnost, film — 16.35 Risanka — 17.00 Poročila — 17.05 Risanje, slikanje in oblikovanje — 17.30 Zgodba o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Avstrija danes —

19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Eden bo zmagal — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 14. 10.: 11.00 Pogovor z novinarji — 12.00 Šport — 13.00 Stanovanje starih ljudi — 15.00 Ni počitnic za ljubelega boga, francoski film — 16.20 Risanka — 16.45 Veleblagovnica, mladinska oddaja — 17.15 Tao Tao — 17.40 Prometna vzgoja za otroke — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Ljudska glasba iz Avstrije — 19.00 Zgornja Avstrijska — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Ljubezen in laži v Florenci — 21.35 Ples 84 — 23.05 Nočni studio.

PONEDELJEK, 15. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Pogled v lonce — 10.00 Sofoklejeva Antigona — 10.15 Vloga ženske v družbi — 10.30 Velika priložnost — 12.05 Risanka — 12.15 Morilske čebele, dokumentacija — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 21.15 Ceste v San Franciscu — 22.05 Slovo od Gutenberg, od knjige v vizualni kulturi — 23.05 Poročila.

TOREK, 16. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Svetloba in senca — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Bolnišnica na robu mesta — 11.20 Šport — 12.40 Šiling — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.30 Tudi zabava mora biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lola in diamant — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Domači report — 21.15 Na zahodu nič novega — 23.15 Slike v ogledalu — 23.30 Poročila.

SREDA, 17. 10.: 9.00 Poročila — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.15 Človeški glas — 10.30 Ni počitnic za ljubelega boga — 11.50 Zivalski raji — 12.15 Poročila in ozadja — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Beli cirkuški konjiček — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pisarna: Lep konec tedna — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Na orlovi sledi — 21.45 Šport.

ČETRTEK, 18. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Električna luč — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Varnost v temi, prometna vzgoja — 10.30 Na orlovi sledi — 12.00 Erotika v uniformi — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.30 Potepuh — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kuharsko omizje — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.15 Kattana ugotavlja — 22.15 Panorama — 23.05 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 12. 10.: 17.30 Stanovanje starih ljudi — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Kolt za vsak primer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Brat drevo, usodni odnosi med človekom in gozdom — 21.15 Čas v sliki — 22.10 Podmornica v nevarnosti.

SOBOTA, 13. 10.: 15.45 Jesen v Tesinu — 15.50 Tedenski pregled sporeda — 16.15 Morilske čebele — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Zivali iščejo dom — 18.00 Tedenski pregled — 18.25 Nogomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Novo iz znanosti — 20.15 Dekle in komisar — 22.00 Poročila — 22.10 Povratek slavne sedmice — 23.40 Sto mojstrov — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 14. 10.: 9.00 Zakladnica Avstrije — 9.15 Nova odkritja o divjadi — 10.00 Dokumentacija o dirigentu Josefu Kripsu — 14.00 Športna popoldne — 17.00 Ali spoznate melodijo? — 17.45 Rockline — 18.30 Brez nagobčenja — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Zadeva za ljudskega advokata — 20.15 Štirje blazni tipi — 21.55 Poročila — 22.00 Columbo: Rože zla — 23.15 Šport — 23.35 Sto mojstrov — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 10.: 17.30 Začelo se je pred dvema milijonoma let — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Kolt za vsak primer —

19.30 Čas v sliki — 20.15 Bolnišnica na robu mesta — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Šiling — 22.05 Oktober v Riminiju, film — 23.35 Poročila.

TOREK, 16. 10.: 18.00 Slike iz Avstrije (Koroška) — 18.30 Kolt za vsak primer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dallas: Gola resnica — 21.00 Kabaret — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Klub 2.

SREDA, 17. 10.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Kolt za vsak primer — 19.30 Čas v sliki — 21.15 Wagner — 21.05 Novo v kinu — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Kulturne vesti — 22.30 Umetnine.

ČETRTEK, 18. 10.: 16.15 Iz parlamenta — 17.30 Razprodaja pokrajine — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Kolt za vsak primer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Halo televizija — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Klub 2.

LJUBLJANA

PETEK, 12. 10.: 8.50 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Domači ansambli — 18.00 Jack Holborn — 18.25 Obzornik Ljubljanskega območja — 18.40 Geološka transverzala, izobraževalna oddaja — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Manjšine bogastvo Evrope: Jezik srca — 20.05 Manjšine bogastvo Evrope: Jezik srca — 20.05 Manjšine bogastvo Evrope: Jezik srca — 20.05 Manjšine bogastvo Evrope: Jezik srca — 21.05 Proti vetru — 21.55 Dnevnik — 22.10 Dementia, ameriški film.

SOBOTA, 13. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Cican dober dan — 8.20 Uganke med nitkami — 8.40 Smogovci — 9.10 Slovenska ljudska glasbila in godci — 9.30 Neznani letišči predmeti — 10.00 Manjšine — bogastvo Evrope: Onkraj Mure, dokumentarna oddaja o Madžarih v Sloveniji — 10.30 Poročila — 14.35 Sultan Murat IV. — 15.25 Rokomet — 16.55 Poročila — 17.00 Kašarka — 18.30 Čudeži narave — 18.55 Premiera, jugoslovanski kratki film — 19.05 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Smrt jaha na konju, italijanski film — 22.00 Zrcalo tedna — 22.20 Evroshow, zabavna glasbena oddaja — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 14. 10.: 9.00 Poročila — 9.05

Otroška matineja — 9.50 Jack Holborn — 10.15 Marco Polo — 11.35 Oddaja za stik z gledalci — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.55 Mostovi — 15.25 Poročila — 15.30 Zgodbe iz Manhattan, ameriški film — 17.25 Športna poročila — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kugy — 21.10 Športni pregled — 21.40 Portreti: Igralska družina Danilovič — 22.10 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 10.: 8.50 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Smogovci — 17.55 Orodja prihodnosti — 18.25 Podravske obzornik — 18.40 Rekreacija — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Preplah, drama — 21.05 Oddaja o znanosti — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 16. 10.: 9.00 TV v šoli — 10.35 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Tillove dogodivščine — 17.55 Slovenska ljudska glasbila in godci — 18.25 Posavski praznik — 18.40 Pustolovščina — 20.00 Citadela — 20.55 Mednarodna obzorja — 21.55 Dnevnik.

SREDA, 17. 10.: 8.45 TV v šoli — 17.50 Poročila — 17.55 Pedenjžep — 18.25 Celjski obzornik — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 20.00 Poklic — reporter, italijansko-ameriški film — 22.00 Dnevnik — 22.10 Omizje.

ČETRTEK, 18. 10.: 8.50 TV v šoli — 16.50 Šolska TV — 17.50 Poročila — 17.55 Bratovščina sinjega galeba — 18.25 Severnoprimorski obzornik — 18.40 Čas, ki živi: Daki — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Tednik — 21.05 žogun — 22.20 Dnevnik.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Strasse 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 422086 sndk a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Koroške mladinske organizacije proti ločevanju šolarjev

Na pobudo Zveze slovenske mladine (ZSM) je začel septembra občni zbor Delovne skupnosti koroških mladinskih organizacij že razpravljal o manjšinskem šolstvu. Tcdaj sta predstavnika ZSM Borut in Bojan Schnabl predlagala, naj to združenje mladinskih organizacij na naslednji seji sprejme resolucijo v korist dvojezičnega šolstva. Pobuda je bila sprejeta in v sredo, 3. 10. 1984, je pretežna večina navzočih mladinskih organizacij po diskusiji sprejela resolucijo, ki jo na tem mestu objavljamo v originalnem nemškem jeziku, ker izkušnje kažejo, da take resolucije le redko kje v celoti objavijo. Od navzočih organizacij je resolucijo nasprotovala le mladinska organizacija svobodnjakov (Ring freier Jugend).

RESOLUTION ZUM ZWEISPRACHIGEN SCHULWESEN
Die Mitglieder der AG Kärntner Jugendorganisationen stellen fest, daß durch den KHD initiierte und von der FPÖ unterstützte Volksbegehren zur Änderung des Minderheitenschulgesetzes in Südkärnten, eine Verschärfung in der Minderheitenpolitik heraufbeschwört, die folgenschwere Gefahren für die Zukunft mit sich trägt.
Die AG Kärntner Jugendorganisationen wendet sich daher gegen eine Trennung der Schulkinder nach sprachlichen Kriterien, gegen eine Politik, die es sich zum Ziel setzt, eine „Berliner Mauer“ zwischen den

beiden Volksgruppen zu errichten, und lehnt jegliche Veränderung zum Schaden der slowenischen Volksgruppe, wie zur Unterminierung der österreichischen Demokratie, entschieden ab.

Die AG Kärntner Jugendorganisationen weist darauf hin, daß durch die erfolgte deutschsprachige Agitation und Propaganda, der österreichischen Integrität im In- und Ausland bereits beträchtlicher Schaden zugefügt wurde.

Die AG Kärntner Jugendorganisationen appelliert an alle politisch Verantwortlichen bezüglich des Minderheitenschulwesens, den Ergebnissen und Vorschlägen wissenschaftlich und pädagogisch befähigter Institutionen Rechnung zu tragen.

In diesem Zusammenhang fordert die AG Kärntner Jugendorganisationen die hierfür notwendige Effektivierung der Kooperation zwischen den maßgeblichen wissenschaftlichen und politischen Institutionen.

Kärntens Geschichte steht seit mehr als 1000 Jahren auf zwei Beinen und die AG Kärntner Jugendorganisationen ist der Meinung, daß diese historisch-kulturelle Tatsache in ihrer geistigen Fruchtbarkeit erhalten bleiben soll.

Arbeitsgemeinschaft katholischer Jugend, Bund europäischer Jugend Kärnten, Junge ÖVP Österreich, Katholische Jungschar, Kärntner Landjugend, Pfadfinder und Pfadfinderinnen Österreichs, Länderverband im MKV Kärnten, Österr. Jungvolk, Österreichische Kinderfreunde, Zveza slovenske mladine, Sozialistische Jugend Österreichs, Österreichischer Pfadfinderbund, Bund Kärntner Studenten.

Naši ljudje zaskrbljeni

Nad 50 zaupnikov slovenskih organizacij iz Železne Kaple v pismu novemu prosvetnemu ministru dr. Herbertu Moritzu izraža zaskrbljenost nad trenutnim razvojem v manjšinskem vprašanju. Odborniki slovenskih organizacij pozdravljajo Moritzeve izjave proti poslabšanju veljavnega manjšinskega zakona in želijo ter apelirajo na ministra, da vztraja pri tem stališču.

V tem pismu ministru opozarjajo Slovenci iz Železne Kaple, da je referendum KHD-ja in FPÖ za spremembo dvojezičnega šolstva ustvaril za Slovence zelo ogrožajočo situacijo. Zato so zbrani, ob navzočnosti predstavnika ZSO, dr. Marjana Sturma, razpravljali tudi o potrebnih ko-

rakih za obrambo dvojezičnega šolstva.

V ta namen organizirata Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet trenutno vrsto krajnjih sestankov pred protestnim zborovanjem zaupnikov in odbornikov, ki bo v petek 26. oktobra 1984 v Celovcu.

SAK ml. - Ježica ml. 3:1

Napredovanju naraščaja Slovenskega atletskega kluba velja trenutno veliko pozornosti. Minuli četrtek je mladinsko moštvo SAK (pod 17) igralo prijateljsko tekmo proti mladinskemu moštvu Ježica/Ljubljana in zmagalo 3:1 (1:0). Mladinsko moštvo iz Ježice šteje v ljubljanski skupini med najboljše in je trenutno na drugem mestu lestvice. Že v prejšnjih letih je Ježica gostovala na prijateljskih tekmah v Selah, s tekmo proti mladini SAK pa so se prijateljske vezi slovenskih športnikov poglobile. Sledila bo povratna tekma v Ljubljani.

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

SAK IZGUBIL V WEITENSFELDU DVE TOČKI IN DVA IGRALCA!

Deseto kolo. SAK je igral v Weitensfeldu proti tamkajšnji enajsterici, ki se od tekme do tekme stopnjuje ter pridno in obenem nepričakovano zbira točke. Novinec je imel pred slovensko ekipo, ki jo je večina favorizirala, precejšen respekt. Vendar sta dobra pripravljenost in zdrav optimizem pravkar omenjeni respekt kompenzirala. Igralec-trener nasprotnega moštva, Pagitz, je pred spopadom menil: „SAK je zame velik favorit, ne samo v današnji tekmi, temveč tudi v boju za osvojitve titule. Če bi osvojili točko, potem bi bil to za nas že izreden uspeh.“

Weitensfeld : SAK 2:1 (2:0)
Weitensfeld, 500, Mitterböck
Gole: Vidreis (29.) in Bernhard (43.)
oz. Jovičević (81.)

Pred lepim številom gledalcev — nad 500 — se je najprej razvnela vendar se to ni zgodilo. Nasprotno, kajti „naši“ so se na vsem lepem do dokaj nervozna igra. Raczynskega je zamenjal Woschitz že v začetnih minutah, ker se je le ta ranil na dleznju, kjer je bil itak poškodovan. Poleg Polanske je tako izpadel še en pomemben igralec. Prišlo pa je še huje, kajti Weitensfeld je po pičlih tridesetih minutah iz „nedovolje-

krat spravili v hudo zadrego. Deset minut pred koncem derbija je SAK-napadalcu Jovičeviću uspelo rezultat znižati na 1:2. Žal je zmanjkalo časa in igralcem navsezadnje tudi moči, da bi morda le še izenačili. Resda je sodnik Mitterböck v drugem polčasu žvižgal neprenehoma za SAK; to pa je bila le optična varka, ker je s tem skušal „popraviti“ krivico iz prvega polčasa. Za uteho je v 75. minuti izključil še domačina Pagitza in ponovno opozoril nato, da nikakor ni zrel za „odločilne“ tekme! Jovičevića-enajsterica je izgubila prvič, čeprav ni igrala slabo. Na lestvici je zdrknila na drugo mesto in zaostaja točko za zdaj vodečim Weitensfeldom. Toda prvenstvo se nadaljuje in že teden navrh se lahko vse spremeni. Brez skrbi fantje, tudi Weitensfeld bo izgubil. Torej ni nobenega povoda za resignacijo!

POSTAVA: Naschenweng, Sadjak, Stern, Kreutz, Lampichler, Jagodič, Jovičević, Raczynski (Woschitz), Velik, Gregorič, Ratajčec.

Šmihel spet v formi!

Šmihel : Velikovec 4:0 (2:0)
Šmihel, 100, Rupitsch
Gole: Pajenk (25.), Vavče (44. in 56.) in Lopinsky (83.)

Šmihel se je v zadnjem času nahajal malo v krizi. Razen tega je bila tekma neke vrste derbi kot proti Dobrli vasi pred štirinajstimi dnevi. Takrat je za domačine šlo vse po strani...

Krištof je izpadel, zaigrala pa sta spet branilec Andrej in legionar Vavče, ki je „prinesel“ v šmihelsko moštvo precej poživljajočega vetra. Z dvema goloma je dosti prispeval k visoki, nepričakovani zmagi. Šmihelčani so se tokrat predstavili s hitro in kvalitetno igro. Gledalci so bili zelo zadovoljni — s tekmo samo in še posebej z rezultatom 4:0, kajti dolgo je že od tega, ko so domačini zabili nasprotniku kar štiri koma-de. Sodnik Rupitsch je bil vedno na mestu, žvižgal je objektivno. Velikovecni so agirali zelo raztrešeno in če bi njihov vratar Malle ne branil tako dobro, potem bi bil poraz znatno višji. Pravzaprav so gostje zelo razočarali, če pomislimo, da so bili v začetni fazi prvenstva skozi na vrhu lestvice. Zdaj so po točkah že enaki s Šmihelčani, na lestvici pa pred njimi samo še za dva gola. Tako je pač v nogometu! Z enim gre gor, z drugimi pa dol.

POSTAVA: Puckel, Andrej, Šuler, Lopinsky, Mack, Motschnig, Vavče, Mijatović, Blažej, Pajenk, Buchwald.

Selani drugič zapored 1:0 (1:0)

Sele : Volšperk 1:0 (1:0)
Sele-pod Košto, 100, Bind
Gol: Travnik (22.)

Prejšnji teden 1:0 v Celovcu proti KAC-u, tokrat 1:0 doma proti nekdanjemu koroškemu ligašu Volšperku. Obakrat je poskrbel za gol Travnik pd. Ridovec, ki z dobro formo spominja na lansko sezono in na „stare cajte“, ko je skoraj na vsaki tekmi dal svoj gol.

V igri sami gostje iz Volšperka niso bili nenevarni. Kljub temu so bili Selani tisti, ki so vsaj v prvem polčasu določali dogajanje na igrišču. Prav v tej „dobri“ fazi je padel „selski“ gol — edini in odločilen v tej tekmi! Po odmoru se je nasprotnik stopnjeval in prišel do presenetljivo veliko zrelih priložnosti. K sreči so gostujoči napadalcu obuli „napačne“ nogometne čevlje in itako zapravili zares najlepše možnosti za (vsaj) izenačenje. Selska mreža je s potrebnim srečo ostala do zadnje minute nedotaknjena, kar priča za solidno obrambo in seveda dobrega golmana. S tema dvema točkama so se Selani — ki so kot Weitensfeld nepričakovano močni novinci — popravili na lestvici in zdaj zasedajo odlično sedmo mesto pri pozitivni goldiferenci 12:11!

POSTAVA: Užnik, Oraže, Jakopič, Dovjak, Čertov J., Fera (Čertov A.), Vrhovec, Olip, Travnik, Hobel (Hribnik K.), Hribnik N.

Slovenski šahisti na mednarodnem hitropoteznem turnirju v Portorožu

Vedno spet se Slovenska športna zveza udeležila šahovskih tekmovanj, ki jih prirejajo člani Primorske šahovske zveze. Preteklo nedeljo je bilo tako tekmovanje v Portorožu, namreč 21. mednarodni hitropotezni ekipni turnir, ki ga je priredilo ob priliki 35-letnice obstoja šahovsko društvo iz Pirana. Tega turnirja se je udeležilo rekordno število dvaindesetih moštev s štirimi igralci iz Jugoslavije, Italije, Madžarske in Avstrije. Igralo se je v dveh skupinah po 16 ekip in moštvo SZS se je v svoji skupini uvrstila na desetem mestu, kar pa ni več zadostovalo za vstop v finale.

Zmagovalci turnirja so suvereno postali Tržačani, ki so nastopili kar s štirimi mojstri (dva nacionalna in dva mednarodna). Na svoji poti do zmage Tržačani niso zgubili nobene tekme in so samo en sam krat remizirali — in to proti SZS! Na prvi deski je Norbert Perko z odlično igro (pridobil je tri kraljice in jih po vrsti spet žrtvoval) premagal mednarodnega mojstra Lostuzzija, Justin Polanšek pa je prav tako porazil IM Rupenija (oba člana Tržaškega moštva imata okoli 2350 Elo-točk). Perkotova zmaga je sploh pomembna, ker je IM Lostuzzi v vseh 29 partijah izgubil le v tej tekmi, trikrat pa je remiziral.

Po končanem tekmovanju je vodja ekipe SZS Ivko Fera prejel od šahovskega društva iz Pirana priznanje za „dolgaletno sodelovanje in širjenje šahovske igre in miselnosti med rojaki izven matične domovine“.

Za SZS so igrali na prvi deski Norbert Perko (11 točk iz 14 partij), na drugi deski Justin Polanšek (6 iz 14), na tretji deski Gorazd Živković (0,5 iz 10), na četrti deski pa sta se menjavala Franci Rulitz (3 iz 9) in Ivko Fera (1,5 iz 9).

Rezultati SZS v posamezni tekmah:	
SZS — Šempeter	3:1
Selana — SZS	2:2
SZS — Seča	1:3
SZS — Koper	1:3
Tolmin — SZS	4:0
SZS — Trst	2:2 (11)
Cerkno — SZS	2,5:1,5
SZS — Društvo upokoj.	2:2
Nova Gorica — SZS	3,5:0,5
SZS — Ilirska Bistrica	0,5:3,5
Ujkanik — SZS	2:2
SZS — Izola	2:2
Piran — SZS	0,5:3,5
SZS — Sečovlje	1:3
SZS — Lucija	4:0
(moštvo iz Lucije ni nastopilo)	

PRVI RAZRED

Baško jezero : Kostanje 3:1 (1:1)

Do odmora so gostje zaigrali živahno in konsekvntno. Naposled so popolnoma izčrpani „kasirali“ dva gola in izgubili. Baško jezero je po desetem kolu edino neporaženo moštvo in zdaj ranžira na tretjem mestu. Kostanjčani so sedmi, edini gol zanje pa je dal Kuchling.

Bilčovs : Kotmara vas 1:1 (0:1)

V krajevnem derbiju so Kotmirčani po zadetku Mrazeka dolgo vodili. Po stanju na lestvici bi bil takšen izid tekme vsekakor nepričakovan. No, končno so Bilčovčani z golom Stangla le še izenačili in rešili vsaj točko. Bilčovs je sedmi, Kotmara vas enajsta.

KLOPINJSKO JEZERO : GRAB-STANJ 2:1 (0:1)

Zadnji na lestvici je do polčasa senzacionalno — povrh še v gosteh — vodil 1:0. Po kabinski pridigi so domačini najprej izenačili in nazadnje celo še zmagali. Pri Jezerčanih sta zadela Mischitz in Powoden. Senzacija je torej izostala in domačini so uspešno branili vodstvo na lestvici.

ŠENTPAVEL : SINČA VAS 1:3 (0:1)

Sentpavel je še vedno v krizi. Lansk leto so izpadli iz podlige, letos pa jim preti še huje — namreč izpad iz prvega razreda! Proti drugouvrščeni Sinči vasi so bili domačini

od prve minute naprej pod hudim pritiskom in zasluženo podleгли 1:3. Gole za zmagovalce so dali Esterl, Prašnikar in Woschitz.

RUDA : ŽITARA VAS 1:2 (1:1)

Po nedeljski zmagi v Rudi so Žitaračani ostali na vrhu lestvice — tretji. Za vodečim Klopinskiim jezerom zaostajajo točko, s Sinčo vasp pa so enaki. Globašani kot četrti imajo že štiri točke manj.

ŽELEZNA KAPLA : ŠMARJETA 4:2

Šmarjeta je takšen nasprotnik, ki Kapelčanom enostavno leži. Domačini so tudi letos — čeprav v slabi formi — zmagali brez večjih težav. Pri že tradicionalni zmagi so bili uspešni Jehrllich, Sporn, Kucher in Rozman.

FRANTSCHACH : GLOBASNICA 3:1 (2:0)

Tretji zaporedni poraz za novince iz Globasnice — tokrat v Frantschachu! Wöbl je kot po navadi spet zatresel mrežo, toda to je bilo še zdaleč premalo. Brez borbe in pravega pristopa se ne da zmagovati, niti v nižjih razredih!

NOGOMETNI TERMINI:

V soboto 13. oktobra 1984

Sentandraž : Šmihel ob 15.15 uri v Sentandražu.

V nedeljo 14. 10. 1984

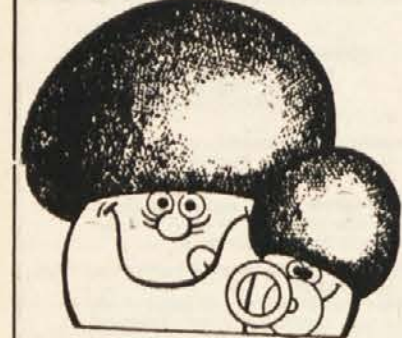
Zrelec : Sele ob 15. uri v Zrelcu
SAK : Liebenfels ob 15.30 uri na Kerschavem igrišču.

Varčevanje, gobe in umetnost

Na 17. sejmu stanovanjske opreme v Kranju (otvoritev je danes 12. 10.) stojita letos v ospredju „ekonomično ogrevanje“ s ciljem znižati porabo energije za ogrevanje, in pravilna toplotna izolacija. Zato so tem vprašanjem posvečena od 15. do 17. oktobra predavanja o toplotnih črpalkah, o kurilnih napravah in jugoslovanskih predpisih o smotrnem gospodarjenju z energijo.

Svoje proizvode bo razstavljalo 220 domačih razstavljalcev, 12 iz tujine (5 iz Avstrije, po 3 iz Italije in ZR Nemčije ter 1 iz Švice), 44 podjetij pa bo sodelovalo na razstavi „Ekonomično ogrevanje“.

Obširna bo tudi gostinska ponudba, saj poleg Medobčinske gospodarske zbornice Gorenjske, Zavoda za napredek gospodinjstva in Gorenjskega muzeja soprireja sejmem tudi Gobarsak družina Kranj. Že v prejšnjih letih je ta panoga, ki razstavlja okoli 500 različnih vrst gob pritegnila mnogo ljubiteljev iz Jugoslavije in tudi iz inozemstva. Privlačna pa bo seveda tudi gobja restavracija s specialitetami, slovenskimi narodnimi jedmi, domačimi odprtimi vini itd. Svoja likovna dela pa bo razstavljalo in prodajalo tudi 16 gorenjskih akademskih slikarjev in grafikov.

17. sejem stanovanjske opreme Kranj, 12. - 10. '84

Razstava — ogrevalne tehnike
solarne tehnike
gradbenih in izolacijskih materialov

prodaja — oprema v gospodinjstvu
pohištvo za vse bivalne prostore
ročna orodja za obrt in hobby

spremilajoče prireditve — likovna razstava
razstava Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva
gobarska razstava z restavracijo
posvetovanja